

Kršenje prava djece u hrvatskim medijima

Homa, Melita

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:336904>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
MEDIJSKA KULTURA**

MELITA HOMA

**KRŠENJE PRAVA DJECE U HRVATSKIM
MEDIJIMA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc.dr.sc. Ivica Šola

Osijek, 2020.

SAŽETAK

Razvojem medija širio se i njihov utjecaj. Mediji mogu biti i promotori, ali i prekršitelji dječjih prava bez obzira na postojeće zakone. Glavna hipoteza ovog diplomskog rada je da „hrvatski mediji još uvijek krše prava djece“ posebno kada je riječ o pravu na privatnost djeteta. Cilj rada bio je istaknuti upravo te anomalije u novinarstvu, no i dati odgovor, može li se tada objektivno izvještavati. Istraživanje je provedeno od 1. do 15. kolovoza 2020. anketom u elektroničkom obliku na koju je odgovorilo 213 ispitanika. Njihovi odgovori oslikali su kakvo viđenje imaju čitatelji, slušatelji i gledatelji o kršenju prava djece u hrvatskim medijima, te koje primjere smatraju najistaknutijim kršenjima dječjih prava.

Ključne riječi: mediji, djeca, prava djeteta, pravo na privatnost, zakoni

ABSTRACT

Development of the media expanded their influence. The media can be promoters, but also violators of children's rights, regardless of existing laws. The main hypothesis of this thesis was that „croatian media still violate children's rights“, especially when it comes to the right to privacy of the child. The aim of the thesis was to point out precisely these anomalies in journalism without an answer as to whether it can be objectively reported. The survey was proven from 1st to 15th August 2020 in online form which was filled by 213 people. Their answers depicted the view of readers, listeners and viewers about the violation of children's rights in the croatian media, who notice the most prominent violations of children's rights.

Keywords: media, children, children's rights, right to privacy, laws

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Melita Homa, potvrđujem da je moj diplomski rad pod naslovom Kršenje prava djece u hrvatskim medijima te mentorstvom doc. dr. sc. Ivice Šole rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis _____

Sadržaj

SAŽETAK.....	2
ABSTRACT	3
1. UVOD.....	1
2. VRIJEME MEDIJA	2
3. PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE DJECE U MEDIJIMA	4
3.1. Međunarodni dokumenti.....	4
3.2. Nacionalni pravni okviri	7
3.3. Samoregulacija novinarske struke u Hrvatskoj.....	9
3.3.1. Novinari za novinare.....	11
3.4. Pravobraniteljica za djecu	12
4. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA KRŠENJA DJEČJIH PRAVA U HRVATSKIM MEDIJIMA 15	
4.1. Rijetka istraživanja.....	15
4.1.1. Struktura uzorka.....	15
4.2. Istraživanje kršenja prava djece u hrvatskim medijima	18
4.3. COVID-19 u medijima.....	19
4.4. Najistaknutiji primjeri kršenja prava djece u hrvatskim medijima	23
4.4.1. Slučaj dječaka Cesarea - ovrha nad djetetom.....	24
4.5. Djeca u političkom marketingu.....	26
4.6. Najčešća kršenja dječjih prava u medijskom prostoru	28
4.6.1. Izvještavanje o općim temama vezanim uz djecu	29
4.7. Djeca javnih osoba.....	30
4.7.1. Slučaj Severina.....	33
4.8. Izvještavanje o djeci žrtvama kaznenih djela.....	35
4.9. Slučaj Pag.....	37
4.10. Ocjena stanja u hrvatskim medijima	40
ZAKLJUČAK.....	41
LITERATURA	42
PRILOZI:.....	48

1. UVOD

U svijetu medija brzina, zanimljivost, a posljednjih godina i senzacionalizam podižu gledanost i čitanost određenog medija. Zbog toga se često u njima, nažalost, krše ljudska prava, a posebno prava djece bez obzira o kojoj je temi riječ u medijskom izvještavanju. Djeca su općenito vrlo ranjiva društvena skupina i to se globalno počelo shvaćati početkom 20.stoljeća kada su se počeli stvarati i prvi međunarodni okviri za njihovu zaštitu. No, tada još nije bilo spomena o njihovoj medijskoj zaštiti, već općenito, posebno zbog izrabljivanja. Tijekom 20. stoljeća prava djece postala su sve vidljivija, što potvrđuju i međunarodne konvencije. Hrvatsko ih je zakonodavstvo ratificiralo, a ima i svoje vlastite nacionalne zakone koji spominju zaštitu prava djece. Osim zakona postoje i strukovni kodeksi poput Kodeksa časti Hrvatskog novinarskog društva koji spominje etičke norme u novinarskom poslu. Nažalost tu tanku liniju između objektivnog, potpunog izvještavanja i u posljednje vrijeme medijskog senzacionalizma novinari lako prelaze. Situacija se neprestano mijenja, puno se radi na medijskoj pismenosti, pa se trend kršenja prava djece u hrvatskim medijima ipak kreće prema pozitivnom. Naravno, novinar se prilikom izvještavanja o temi ili događaju nalazi u delikatnoj situaciji kako javnost izvijestiti, a pri tome ne zadirati u privatnost djeteta koje, nažalost zbog svoje dobi i ranjivosti, ne može odlučiti želi li ili ne biti dijelom medijske pažnje. Vrlo je malo istraživanja provedeno u Hrvatskoj vezano uz temu kršenja prava djece u medijima. No ona su dragocjena jer su svojevrsni putokaz kamo trebaju krenuti profesionalni medijski djelatnici. Zbog velike ekspanzije novih medija, ta profesionalnost mnogima nedostaje. Upravo se na području novih medija i društvenih mreža očekuje edukacija onih koji stvaraju vijesti. Posebna je zamka upadanje u „žutilo“. Izazov je to na kojemu moraju raditi svi, od institucija, preko strukovnih grupa, medija, kao i rad novinara na sebi.

2. VRIJEME MEDIJA

Za 20. i 21. stoljeće definitivno je moguće tvrditi da je vrijeme medija. Tehnološki napredak utjecao je i na razvoj medija, pa su se osim novina, pojavili radio i televizija. Utjecaj medija je ogroman. Upravo je razvoj elektroničkih medija pružio neslućene mogućnosti. Danas je imperativ biti što brži, biti prvi jer to znači novac. Kako su se novi mediji pojavljivali u sjenu su bacali one tradicionalnije, no svi su uspjeli opstati na medijskoj sceni. Borba medija na toj sceni je bespoštedna. Svjedoci smo utrke medija za profitom. Sve to utječe na kvalitetu izvještavanja, pa ne čudi da u utrci za čitateljima, gledateljima i slušateljima mnogi krše pravo na privatnost. Pišući o psihološkom aspektu prikaza djeteta u medijima Maja Gabelica Šupljika ističe da „Djecu u medijskom izvještavanju ne treba tretirati kao odrasle u malom jer su ona ranjivija, više ograničena u svojim kapacitetima, iskustvima i mogućnostima sagledavanja posljedica pojedinih postupaka, ovisna o skrbi i potpori odraslih te nesamostalna“ (Flego, 2009:30). No pogledajmo i drugu stranu. Djeca su medijski vrlo zanimljiva tema jer privlače čitatelje i gledatelje, a istovremeno izazivaju i suosjećanje istih. No gdje je granica izvještavanja o djeci? Mediji mnogo toga pozitivnog mogu učiniti u promociji dječjih prava, no u pojedinim slučajevima mogu i naštetiti. Kovach i Rozenstiel (2006:17) tvrde da „novinarstvo ima ključni zadatak da pruži ljudima informaciju koja im je potrebna da bi bili slobodni“. Tu slobodu novinari ne smiju ostvariti otkrivajući privatnost drugih. Postojanje te granice osiguravaju pravni okviri koji štite prava djece- od međunarodnih dokumenata, nacionalnih zakona i samoregulacijskih pravila unutar strukovnih novinarskih udruga. Linija između dopuštenog i nedopuštenog vrlo je tanka, a sankcije često nikakve, odnosno rijetko se primjenjuju. Zbog toga je nužno medijsko opismenjavanje svih onih koji sudjeluju u lancu proizvodnje vijesti. Od onih koji „proizvode“ vijesti do krajnjih konzumenata.

U posljednjih dvadesetak godina, točnije od početka 21. stoljeća tehnologije se brzo mijenjaju. Princip rada je sličan prijašnjem, no „značajno se promijenila dostupnost i brzina širenja informacija- informacije se putem društvenih mreža mogu širiti brzo, naglo i na potpuno nepredviđen način“ (Portal Equestris.hr, „Odnosi s medijima-vrste medija“). I to je najveća promjena koja se u kratkom vremenu dogodila u medijima. Bez obzira na to mediji moraju biti odgovorni, bili tradicionalniji ili novi, inače i oni postaju posredni zlostavljači. Dvije su se zanimljive obljetnice preklopile 2014. godine, dvadeset i peta UN-ove Konvencije o pravima djeteta i World Wide Weba, a upravo „ta slučajnost potaknula je mnogobrojne aktivnosti istraživača i onih koji odlučuju o politikama upravljanja internetom i

dobrobiti djece“ (Livingstone, 2016:2) Sve to potvrđuje da je novo vrijeme donijelo nove medije, ali i nove izazove u zaštiti prava djece.

Ipak, posljednjih godina čini se, polako se svijest o kršenju dječjih prava mijenja, iako je to daleko od savršenog. I dalje, iskustva iz Ureda pravobraniteljice za djecu potvrđuju „vrlo se često djeca u medijima prikazuju na senzacionalistički način, osobito kad se izvještava o događajima u koje su uključena kao žrtve, počinitelji ili svjedoci kaznenih djela, te kao sudionici vršnjačkog nasilja“ (Flego, 2009:5). Tu je vrlo važna uloga i novinara i urednika u odnosu prema identitetu djeteta. Često smo svjedoci da se zbog želje za profitom „bez razmišljanja o negativnim posljedicama medijskog izlaganja objavljuje puno ime i prezime, te slike djeteta ili se njegov identitet otkriva tako što se objavi puno ime i prezime njegovih roditelja, braće i sestara“ (Flego, 2009:5). Nije riječ o problemu koji se pojavljuje samo u hrvatskim medijima, taj je problem uočen diljem svijeta. Tim problemom u zajedničkom eseju bave se dvojice autora William Bird i Mike Rahfaldt , predstavnici dviju organizacija: *Media Monitoring Africa* i *Childrens Radio Foundation*. Navedeni autori proučavaju kako su djeca predstavljena u medijima, ali i uspijevaju li sudjelovati u pitanjima koja ih se tiču. Trend u stranim medijima ne razlikuje se puno od onog u hrvatskim, te autori navode da je posredno ili neposredno identificiranje jedno od najčešćih kršenja, a to su „primjeri koji uključuju imenovanje zlostavljanog djeteta, djeteta svjedoka zločina ili dječjeg prijestupnika“ (Bird, Rahfaldt, *n.d.* 55)

3. PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE DJECE U MEDIJIMA

3.1. Međunarodni dokumenti

Jedan od temeljnih međunarodnih dokumenata Opća deklaracija o ljudskim pravima, usvojena je i proglašena na Općoj skupštini UN-a 1948. godine. Dio te deklaracije je i poštivanje privatnosti u čl. 12., tj. da „nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje, niti napadima na njegovu čast i ugled. Svatko ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada“ (Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima. (NN 12/2009)). To se odnosi na sve, i na odrasle, i na djecu. Deklaracija ima nadzakonsku snagu, što znači da je iznad zakona zemalja koje su ga ratificirale. Kada govorimo o djeci i međunarodnim dokumentima svakako moramo istaknuti Ženevsku deklaraciju o pravima djeteta iz 1924. godine koja se kao međunarodni dokument posebno bavi zaštitom djece, a na čijim je temeljima, obuhvaćajući i Opću deklaraciju o ljudskim pravim, donesena UN-ova Deklaracija o pravima djeteta iz 1959. godine. Naime, nastala je potreba isticanja i posebne zaštite djece kao vrlo osjetljivog dijela svjetske populacije. (vidi Sliku 1.) Trideset godina kasnije, 1989. godine Generalna skupština UN-a usvojila je Konvenciju o pravima djeteta koju je Hrvatska ratificirala 1991. godine. Ratifikacijom tog dokumenta Hrvatska je deklaraciji dala nadzakonsku snagu. Od zemlje potpisnice traži se direktno primjenjivanje i periodično izvještavanje o stupnju zaštite dječjih prava u nekoj zemlji, a to su sva prava koja štite osobe mlađe od 18 godina. Zanimljivo je da „prije prihvaćanja Konvencije o pravima djeteta, nije postojalo široko prihvaćanje temeljne veze između dobrobiti djece i snage društava u kojima žive“ (UNICEF Hrvatska. Konvencija o pravima djeteta) Zbog toga je taj međunarodni dokument itekako važan jer se dijete shvaća kao osoba koja ima prava, a kao pravni akt obvezuje države potpisnice da nadziru primjenjuju li se pravilno.

Slika 1. UN i Konvencija o pravima djeteta, izvor: preuzeto: arhiva.krizevci.hr

Dijete, prema Konvenciji, što piše u čl.1. „označava svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje za dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije“ (unicef.hr. Konvencija o pravima djeteta. (pristup 20.07.2020.)). Prava u konvenciji obuhvaćaju gotovo sve- od prava na život, skrb, slobodu izražavanja , a posebno zanimljivo je što određeno čl.16. da „niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom“ (ibid) i u vezi s tim navodi da „dijete ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada“ (ibid) . Tu su još i Pekinška pravila, tj. Standardna minimalna pravila UN-a za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima iz 1985. godine. Ono što je posebno važno u ovom radu zaštita je privatnog života maloljetnika. Upravo je Konvencija o pravima djeteta najvažniji međunarodni pravni akt kojim se štite dječja prava. Privatnost je važna i u postupcima prema djeci koja su prekršila zakon. Zbog čega je to važno? Zbog toga što se uzima u obzir dob, ali i mogućnost da se nakon rehabilitacije vrati u zajednicu u kojoj živi. Otkrivanjem identiteta i mnoštva detalja iz privatnog života taj se put čini gotovo nemogućim. U većini slučajeva takvo dijete ostaje zauvijek stigmatizirano. U medijima počinjena šteta može biti velika jer su

podaci dostupni velikom broju ljudi, pa tako i trauma mladoga bića može biti ogromna uslijed medijskoga pritiska. Naravno nije isto u svim životnim situacijama. Medijski je pozitivno isticati intelektualne, umjetničke i sportske uspjehe djece, i tako poticati i drugu djecu. Mediji imaju i veliku ulogu u promoviranju dječjih prava. Svojim pisanjem mogu upozoriti na kršenje određenih dječjih prava, pa tako i raditi na njihovoj što vidljivoj promociji.

Kako je Hrvatska ratifikacijom Konvencije o pravima djeteta dala nadzakonsku snagu, UN traži direktno primjenjivanje, a u skladu s tim i redovita izvješća. Hrvatska je upravo zbog kršenja prava djece u medijima bila pod povećalom. U skladu s unapređivanjem zaštite dječjih prava RH ima i višegodišnje nacionalne planove i aktivnosti za prava i interese djece. Svi imamo pravo na zaštitu privatnosti, a posebno djeca koja nisu ni svjesna na koje načine mogu biti izmanipulirana u korist tuđih interesa.

3.2. Nacionalni pravni okviri

Ustav Republike Hrvatske u jednom svom dijelu (čl.141.) spominje i međunarodne ugovore „koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona“ (Ustav RH pročišćeni tekst. (NN 85/2010)), a među njima su i međunarodne deklaracije koje je Hrvatska ratificirala. Ta nadzakonska snaga daje rješenja u slučajevima kad ne postoje svi nacionalni pravni okviri, a države koje su ratificirale te međunarodne dokumente dužne su podnositi redovita izvješća UN-u o stanju prava djece na svom području. Ustav je najviši pravni akt u RH, a pravo na privatnost jedno je od najvažnijih ljudskih prava koje jamči. To se posebno ističe u dijelu Ustava u kojemu su ispisane odredbe o Zaštiti ljudskih prava i sloboda gdje se u čl.35. svakom „jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.“ (ibid).

Među nacionalnim zakonima ističe se Zakon o medijima. Njime su uređene pretpostavke ostvarivanja načela slobode medija, prava novinara i slično. Zakon se tumači, ali i primjenjuje sukladno Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Važna je sloboda izražavanja, sloboda medija kao i njihova neovisnost. No, ovdje dolazi i do oprečnosti. S jedne strane se jamči sloboda medija, a s druge strane, određena čl.16. je dužnost medija da poštuju „privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje. Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta“ (Zakon o medijima. (NN 55/2004.)). Dio tog zakona odnosi se i na poštivanje prava zaštite identiteta oštećenika kaznenih djela i svjedoka, te je naglašena velika odgovornost medija kada su oštećenici djeca.

Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji u svojim programskim načelima ističe zadovoljavanje interesa javnosti . No javni je servis dužan prema čl.6. „poštivati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast čovjeka i temeljna prava i slobode drugih, a osobito djece i mladih, kao starijih i nemoćnih osoba“ (Zakon o Hrvatskoj radio televiziji. (NN 137/2010.)). Da se sva programska načela koja su obuhvaćena Zakonom o HRT-u poštuju brine se Vijeće HRT-a koje prati njihovu provedbu, ali i obveze na koje je javni servis obvezan zakonom.

Hrvatski je sabor 2003. godine donio i Zakon o elektroničkim medijima u koje pripadaju radio, televizija i elektroničke publikacije, tj, programski sadržaji. Osnovano je i Vijeće za elektroničke medije čiji su članovi stručnjaci s područja medija, kulture i sličnog. Imenuje ih Sabor i oni trebaju biti prema čl. 59. „javni djelatnici koji su se u javnom životu

istakli zalaganjem za poštivanje demokratskih načela i vladavinu prava, izgradnju i unapređenje najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, razvitka civilnog društva, obranu ljudskih prava i sloboda, kao i za zaštitu slobode izražavanja.“ (Zakon o elektroničkim medijima. (NN 122/2003)). Također, postoji i Agencija za elektroničke medije koja podnosi prijave, no odlučuje i o tome treba li nekome dodijeliti koncesiju ili ne. Uloga ove agencije značajna je i u pitanjima povređuju li mediji ljudska prava i slobode.

Prema Zakonu o sudovima za mladež postupci prema maloljetnicima su tajni(čl.60.) objaviti se može samo onaj dio postupka, odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje suda za mladež ili državnog odvjetnika za mladež, a li se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podaci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ“ (Zakon o sudovima za mladež. (NN 84/2011)).

Zakonom je zaštićen identitet maloljetne osobe koja je počinila kazneno djelo, no još je veća odgovornost zaštititi identitet djeteta koje je oštećeno kaznenim djelom. Iako u većini slučajeva mediji izravno ne otkrivaju identitet, često to znaju činiti posrednim putem; otkrivanjem škole, susjedstva u kojemu dijete živi. Republika Hrvatska je i Kaznenim zakonom pojačala pravnu zaštitu dječje privatnosti u medijima. Otkrivanjem identiteta nanosi se velika šteta, a društvo često, nažalost, stigmatizira takve primjere. Masovni mediji zbog toga moraju biti svjesni uloge koje imaju u društvu, te zbog utjecaja koji imaju koliku štete mogu nanijeti pojedincu, u ovom slučaju djetetu. Dio Kaznenog zakona odnosi se na povredu privatnosti djeteta gdje će kaznu zatvora do jedne godine dobiti onaj „tko iznese ili pronese nešto iz osobnog ili obiteljskog života djeteta, protivno propisima objavi djetetovu fotografiju ili otkrije identitet djeteta, što je kod djeteta izazvalo uznemirenost, porugu vršnjaka ili drugih osoba ili je na drugi način ugrozilo dobrobit djeteta“ (Kazneni zakon. NN 125/2011.). U čl. 178. tog Zakona, navodi se, da je dvostruko veća kazna ako se to djelo učini javno, putem medija. Kazna zatvora za službenu osobu ili onu koja obavlja profesionalnu djelatnost je do tri godine.

3.3. Samoregulacija novinarske struke u Hrvatskoj

U RH više od stoljeća postoji staro strukovno društvo, Hrvatsko novinarsko društvo. Sjedište mu je u Zagrebu, a po cijeloj Hrvatskoj ima svoje podružnice unutar redakcija čiji su novinari i snimatelji članovi tog udruženja. Riječ je o samoregulacijskom društvu čiji je cilj očuvati ugled novinarstva kao profesije poštujući i slobodu izražavanja i poštivanja etičnosti. Pojavom „žutog“, tabloidnog novinarstva taj ugled je narušen, kao i pojavom portala koji zbog brzine izlaska vijesti često ne provjeravaju informacije. Naslovi doslovno „vrište“ s ekrana zbog privlačenja čitatelja i gledatelja, a često sadržavaju elemente koji narušavaju etičnost. Hrvatsko novinarsko društvo svoje članove nastoji i zaštititi od samovolje poslodavca i sl. Hrvatskim novinarskim društvom upravlja skupština koja bira predsjednika između svojih članova. Uz predsjednika, biraju se nadzorni i izvršni odbor, Fond solidarnosti i ono što je najvažnije za samoregulaciju novinarstva, Vijeće časti.

Nakon što je više od stoljeća djelovalo kao jedino strukovno udruženje, HND-u se u medijskom prostoru 2015. pridružilo još jedno udruženje, Hrvatski novinari i publicisti. U okviru te udruge djeluje Etički forum HNIP-a i to prema etičkim smjernicama te udruge, a njihov djelokrug je cjelokupni hrvatski medijski prostor.

Za ovaj je rad važno promotriti zadaću samoregulacije novinarskog Vijeća časti. Gotovo redovito HND-u stižu prijave, a na sjednicama Vijeća one se razmatraju i odlučuje se je li novinar u svom tekstu povrijedio etiku izvještavanja. Nakon odluke o tome je li autor povrijedio etički kodeks udruge, ona se objavljuje javno i to najčešće na web stranici Hrvatskog novinarskog društva. Najteža mjera koju Vijeće časti može donijeti je isključenje iz HND-a, a može izreći opomenu ili težu opomenu, što su samoregulacijski alati kojima raspolaže HND.

Novinari su dužni pridržavati se Ustava i nacionalnih zakona, no isto tako braniti ljudsko dostojanstvo. To u svojoj profesiji ne smiju nikada zaboraviti. Ako se nešto suprotstavlja profesionalnoj etici, novinar može i odbiti novinarski zadatak. I etički Kodeks časti hrvatskih novinara spominje djecu, posebno dio koji se odnosi na izvještavanje o maloljetnicima (čl.20.) u kojima novinar „ne smije otkriti identitet djeteta ili maloljetnika uključenog u slučajeve seksualnog zlostavljanja ili bilo kojeg drugog oblika nasilja ili kaznenog djela, bez obzira je li dijete ili maloljetnik svjedok, žrtva, osumnjičenik ili okrivljenik“ (hnd.hr., Dokumenti, Kodeks časti hrvatskih novinara). Nažalost, najčešće dolazi upravo do kršenja tog dijela Kodeksa. Moramo spomenuti i uredničku odgovornost jer i urednici, kao i novinari moraju se pridržavati etike što je posebno važno prilikom opremanja

novinarskog teksta. Naime, urednici često ispisuju naslove i podnaslove novinarskih članaka. Prema novinarskom Kodeksu časti, u dijelu koji određuje uredničku odgovornost (čl.28.) upravo su urednici odgovorni za tu opremu koja mora „vjerno izražavati sadržaj novinarskog priloga“ (ibid). Nije malen broj tekstova koji su opremljeni senzacionalističkim naslovima ili naslovi uopće ne odražavaju ono o čemu se u tekstu piše. Prema istraživanju koje sam provela 2018., obrađujući prijave povrede Kodeksa (vidi Grafikon 1.) kao jedan od značajnijih povreda, ističe se povreda prava djece u medijima što je tema ovoga diplomskog rada. Riječ je isključivo o slučajevima o kojima je svoje mišljenje na osnovu etičkog Kodeksa donosilo Vijeće časti.

Grafikon 1. Usporedba kršenja prava djeteta

Izvor: Melita Homa, završni rad „Povrede novinarskog kodeksa časti prema prijavama HND-u, 2018.

U izvješćima koje HND javno objavljuje medijske slučajeve kršenja prava djece često prijavljuje pravobraniteljica za djecu. Za slučaj reportaže objavljene u jednoj nacionalnoj tv-kući donijeli su npr. u 2020. godini jednoglasnu odluku da su urednica emisije i novinar „povrijedili univerzalna etička načela novinarske profesije po pitanju dječjih prava“ (hnd.hr, Zaključci 8. Sjednice novinarskog vijeća časti, održane 28.05.2020. Pravobraniteljica za djecu vs Ivana Paradžiković i Ivan Čorkalo) i to u slučaju gdje je tema bila seksualno nasilje

nad djetetom. Vijeće časti pri tom je uputilo apel prema svim hrvatskim medijima da budu iznimno oprezni u izvještavanju o djeci, izbjegavaju senzacionalizam i štite privatnost koju ne smiju razotkrivati ni izravnim, ni neizravnim putem. U prijavljenom slučaju izjavu pred kamerama dali su članovi obitelji žrtve. Vijeće se pozvalo i na Kodeks gdje je istaknuto da se ne smije omogućiti identifikacija djeteta. „S obzirom na kontekst, prepoznatljivu lokaciju i izjave obitelji, u mikrosredini identitet žrtve u spornom prilogu nije adekvatno zaštićen.“ (ibid). Neprimjereno izvještavanje, podsjetili su u HND-u može dovesti do ponovljene viktimizacije žrtve, a mediji na neposredan način mogu postati zlostavljači.

3.3.1. Novinari za novinare

Kršenja privatnosti prava djece u medijima nisu samo problem u hrvatskim medijima. Često se događa i u mnogim stranim medijima. Zanimljivo istraživanje koje je naručio UNICEF proveli su novinari za novinare i stvorili priručnik za medijske profesionalce kako zaštititi djecu u masovnim medijima.. Do sada su objavljena tri izdanja. Svojevrsna je to online obuka za novinare širom svijeta, a utemeljen je na prikupljenim iskustvima. Priručnik je osmislila dobrotvorna organizacija *MediaWise*. Podsjećaju da novinari „djeluju kao oči, uši i glas javnosti, skrećući pozornost na zloupotrebu moći i ljudska prava, često i sami riskirajući“ (Jempson, Searle. 2001:4).To i jest osnovna zadaća novinarstva, a gledajući u pravcu dječjih prava medijski bi profesionalci trebali javnost podsjećati na poštivanje djece kao individualnih ljudskih bića.

Naravno, u Konvenciji o pravima djece nije spomenuta odgovornost novinara no kao „čuvari javnih medija profesionalci imaju posebnu ulogu koja je važna kada vlade ignoriraju svoje obveze prema djeci“ (Jempson, Searle. 2001:36). No, moraju i sami imati najviše standarde u izvještavanju te ne smiju nikada zaboraviti da su djeca ranjiva skupina, kao i da im se ne smije naštetiti senzacionalizmom i štetnim informacijama.

3.4. Pravobraniteljica za djecu

Hrvatska je instituciju pravobranitelja za djecu uvela 2003. godine, a razvila se iz svima poznate institucije pučkog pravobranitelja, tj. ombudsmana. Posebnog pravobranitelja za djecu prve su uvele skandinavske zemlje kao važan element zaštite i promicanja prava djeteta. Nakon što je krajem osamdesetih godina 20. stoljeća donesena Konvencija o pravima djeteta to je pokrenulo države koje su konvenciju ratificirale da osnuju specijalizirane urede koji će se baviti pravima djeteta. Osim središnjeg ureda u Zagrebu, djeluju još i uredi u Osijeku, Rijeci i Splitu. U Hrvatskoj trenutno funkciju dječje pravobraniteljice obavlja Helenca Pirnat Dragičević. Na to je mjesto imenovana 2017. godine. Financiraju se iz državnog proračuna. Pravobraniteljica je svojevrsno nadzorno tijelo koje prati usklađenost zakona s odredbama Ustava, Konvencijom o pravima djeteta i sl., primjenjuju li se propisi, kao i povređuju li se pojedina prava djece i na koji način. Jednako tako, obvezna je javnost izvijestiti o stanju prava djece. Može upozoriti, predlagati, preporučiti. Dostupni su joj svi podaci bez obzira koliko su tajni, a sve teže povrede dužna je prijaviti državnom odvjetništvu. Djeluje samostalno i neovisno. Pravobraniteljica prati sve oblike kršenja prava djece, a mediji su pod posebnim povećalom zbog svog velikog utjecaja. Nažalost, još uvijek ima novinarskih izvještaja koji su ispod svih razina profesionalnosti. Bivša pravobraniteljica za djecu Mila Jelavić upozorava na novu opasnost u ugrožavanju dječjih prava, elektroničku komunikaciju na Internetu koja ugrožava privatnost djece jer se „iznose osobno podaci, objavljuju fotografije i otkriva intima, a često ih se na taj način izlaže riziku od elektroničkog i drugog zlostavljanja“ (Flego, 2009:8). Sve to može utjecati na stvaranje slike djeteta o samome sebi i dodatno ga traumatizirati. Ne smijemo zaboraviti da djeca razmišljaju drukčije od odraslih. Upravo zbog toga posebna pažnja ureda pravobraniteljice za djecu usmjerena je na djecu žrtve zlostavljanja, bolesnu djecu, siromašnu, djecu izdvojenu iz obitelji u ustanove, ali i na one koji su sa sukobom u zakonu. Novinar nikada ne smije zaboraviti svoju ulogu u društvu jer njegov jedini cilj ne smije biti isključivo zadovoljavanje javnosti. Zbog toga ta najranjivija skupina u društvu treba biti posebno zaštićena. Nikada ne treba zaboraviti da je njihovo shvaćanje svijeta u potpunosti drugačije od odraslih osoba.

Autori i urednici tekstova moraju razmišljati šire od jednostranog pristupa medija u kojima je važno biti što brži i iscrpniji. Većina ne razmišlja kakve posljedice mogu takvi zapisi ostaviti na dijete, posebno na ono o kojemu se piše u crnim kronikama. Kunczik i Zipfel (2006.) kako je navedeno u radu Igora Kanižaja pišu o sekundarnoj viktimizaciji u medijima na rubu zakoma jer se to događa „svaki put kada osoba pogođena tragičnim

dogadajem daje izjave o njemu to dovodi do ponovnog proživljavanja događaja, ali bez korisne terapije“ (Flego. 2009:64). Dugogodišnja praksa Ureda pravobraniteljice potvrđuje da mediji najčešće krše dječje pravo na privatnost, a sve su češći slučajevi iskorištavanja djece u političke i reklamne svrhe.

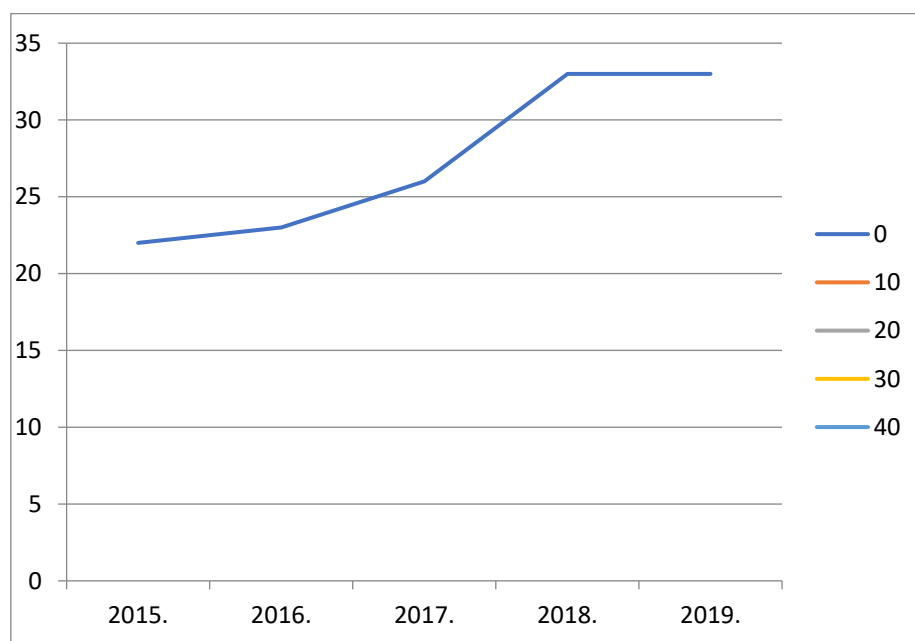
Svake godine pravobraniteljica za djecu podnosi izvješće o djelovanju ureda, ali i statistiku o prijavama. Reagira i prema Vijeću časti Hrvatskog novinarskog društva i prema Vijeću za elektroničke medije. Među njezinim zadacima važno je upozoriti medije na nepravilnosti. Izdvojen je broj medijskih objava (vidi Tablicu 1. i Grafikon 2.) u kojima je povrijeđeno dostojanstvo i pravo djeteta na privatnost. Ovo su brojke vezane isključivo uz hrvatske medije u petogodišnjem razdoblju.

Tablica 1. Prijave kršenja prava na privatnost

godina	br.prijavljenih slučajeva
2015.	22
2016.	23
2017.	26
2018.	33
2019.	33

Izvor: izrada autora

Grafikon 2. Prijave kršenja prava na privatnost

Izvor: izrada autora

Iako postoje zakonska ograničenja, mediji ih često ne poštuju. Zbog toga je među djelovanjima pravobraniteljice edukacija novinara i urednika, održavanje tribina, stručnih skupova i razvijanje medijske pismenosti od najranije dobi. Jednako tako upozorava i političare da djecu ne koriste u promotivne političke svrhe. Iako se na zaštiti prava djece puno radi, istraživanja na tu temu nisu česta. Zbog toga i postoji nacionalni plan aktivnosti koji određuje što neka država mora popraviti i na čemu raditi kako bi zaštita prava djece bila bolja jer „djeca su zahvalni i često korišteni subjekti masovnih medija. Ukoliko su djeca uključena ili mediji pišu o njima, moguće je postići veću nakladu, izazvati blagonaklonost konzumenata, ali i dovesti do srdžbe, ogorčenja, pa čak i linča ukoliko su sadržaji usmjereni na povredu prava i interesa djece“ (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. 2006:112). Taj je plan dio nacionalne strategije Vlade Republike Hrvatske na području zaštite prava i interesa djece.

4. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA KRŠENJA DJEČJIH PRAVA U HRVATSKIM MEDIJIMA

4.1. Rijetka istraživanja

Prije osnivanja Ureda za pravobraniteljicu u Hrvatskoj opsežnija istraživanja o pravima djece u medijima nisu se ni izrađivala i objavljivala. Zanimljivo je da je prvo istraživanje koje se bavilo prikazom djece u hrvatskim medijima provedeno 2010., a zajedno s Uredom pravobraniteljice provela ga je Matica Hrvatska. Polaznici Komunikološke škole Matice Hrvatske analizirali su sedam hrvatskih dnevnih novina tijekom cijele kalendarske godine i oko tri i pol tisuće novinarskih tekstova. Iz analize sadržaja koju su proveli prednjačili su oni s negativnim kontekstom jer „šest od deset dominantnih tema odnosilo se na priloge negativnog karaktera: nasilje i zlostavljanje među djecom i nad djecom, seksualna zlostavljanja, kriminalne i prekršajne aktivnosti koje su počinila djeca, nesretni slučajevi i maloljetnička prostitucija“ (Ciboci. 2014:95). Vrlo malo se pisalo o dječjim pravima, a ono što zabrinjava da je to istraživanje potvrdilo da su u tekstovima prevladavali jednostrani izvori informacija. Potrebno je puno truda i edukacije da se takav trend promjeni.

4.1.1. Struktura uzorka

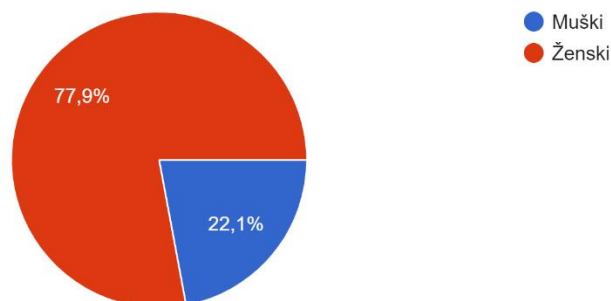
Većina dosadašnjih istraživanja odnosila se na analizu sadržaja. Za potrebe ovog rada istraživanje o kršenju dječjih prava u hrvatskim medijima provedeno je od 1. do 15. kolovoza 2020. Instrument istraživanja bila je anketa u elektroničkom obliku postavljena na Internetu s jedanaest pitanja. Cilj je bio istražiti koliko je ova pojava prepoznata u društvu, i što ispitanici misle o toj temi, te da istaknu i primjere najtežih kršenja dječjih prava u hrvatskom medijskom prostoru. Na taj način, bar djelomično, pomogli su o stvaranju slike koliko društvo danas uočava taj problem. Također, cilj istraživanja bio je potvrditi hipotezu ovoga rada, a ona glasi: „Hrvatski mediji još uvijek krše prava djece“.

Ukupan uzorak onih koji su odgovorili na postavljenu anketu je 213 osoba. Od toga su činile 77,9% žene (166), a 22,1% su činili muškarci (47). (vidi Grafikon 3.)

Grafikon 3. Uzorak ispitanika po spolu

Odaberite Vaš spol:

213 odgovora

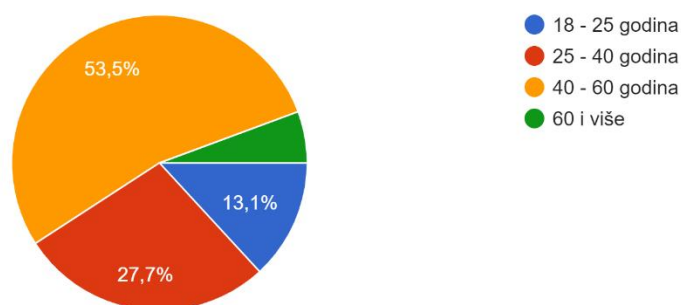
Izvor: Izrada autora

Ispitanici su razvrstani u četiri skupine obzirom na svoju životnu dob. U skupini od 18 do 25 godina ukupno je odgovorilo 13,1% (28) ispitanika, u skupini od 25 do 40 godina starosti 27,7 % (59) ispitanika, najviše ih je odgovorilo u dobnoj skupini od 40 do 60 godina i to čak 53,5% (114) ispitanika, dok ih je najmanje zastupljenih u najstarijoj dobnoj kategoriji 60 godina i više gdje je odgovorilo tek 5,6% (12) ispitanika. (vidi Grafikon 4.)

Grafikon 4. Uzorak ispitanika po dobi

Odaberite Vašu dobnu skupinu:

213 odgovora

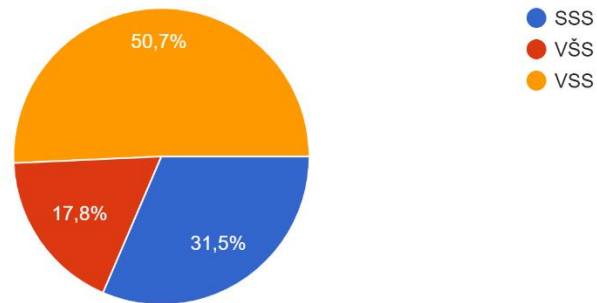
Izvor: Izrada autora

U razinu obrazovanja zastupljene su tri kategorije SSS (srednja stručna sprema), VŠS (viša stručna sprema) i VSS (visoka stručna sprema).. Najzastupljenija je bila skupina s VSS,

s 50,7 % (108), potom oni sa SSS 31,5% (67), te s 17,8 % (38) ispitanika s VŠS. (vidi Grafikon 5.)

Grafikon 5. Uzorak ispitanika po stručnoj spremi

Odaberite razinu Vašeg obrazovanja:
213 odgovora

Izvor: Izrada autora

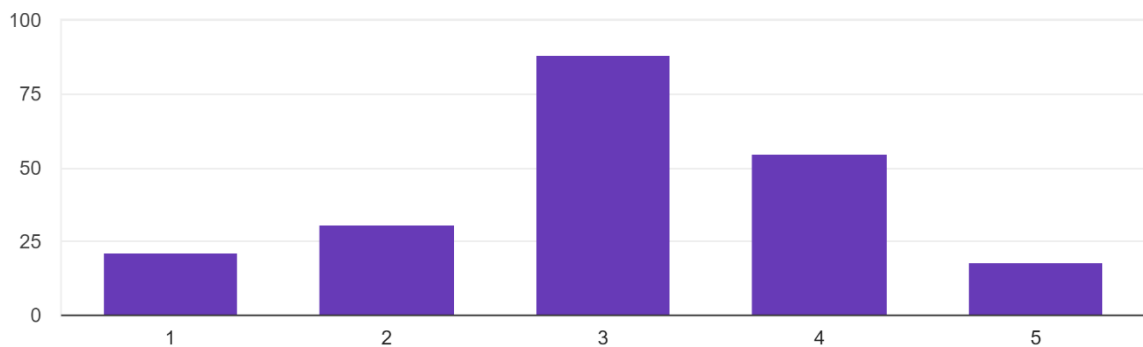
4.2. Istraživanje kršenja prava djece u hrvatskim medijima

Ispitanici su zamoljeni da ocjenom od 1 do 5 odgovore kako ocjenjuju hrvatske medije vezano uz pojam kršenje prava djece. Smatraju li ispitanici da hrvatski mediji krše prava djece u svojim izvještavanjima?

Grafikon 6. Ocjena hrvatskih medija vezano uz kršenje prava djece

4. Kako ocjenujete hrvatske medije vezano uz kršenje prava djece? Smatrate li da hrvatski mediji krše prava djece u svojim izvještavanjima?

213 odgovora

Izvor: izrada autora

Zanimljivo je da su gotovo podjednako najmanju (1) i najveću(5) ocjenu ispitanici dali skoro u istom opsegu uzorka ispitanika, njih po 9,9% (21) ispitanika ocijenilo je loše i 8,5%(18) odlično.. Nisku ocjenu (2) hrvatskom medijskom prostoru dalo je 14,6 % (31) ispitanika, vrlo dobrim(4) medijsku scenu ocijenilo je 25,8% (55) ispitanika, a najviše njih 41,3 % (88) dalo je ocjenu dobar. (vidi Grafikon 6.) Ta ocjena daje prostor za poboljšanje odnosa medija prema zaštiti dječjih prava.

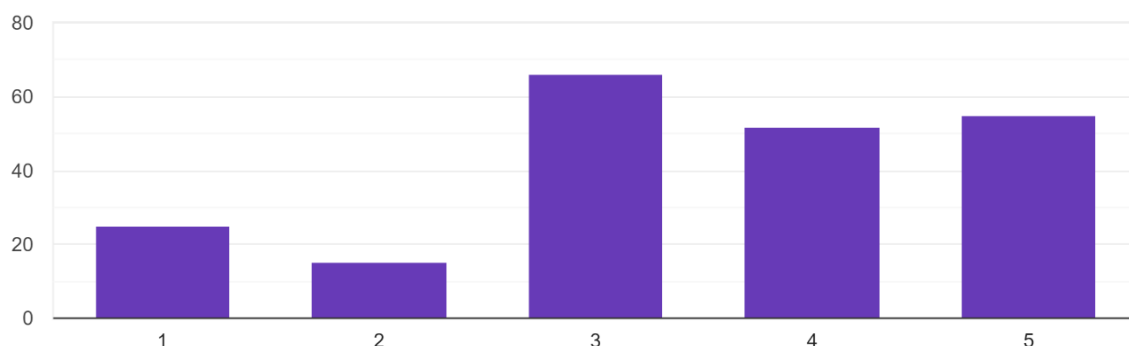
4.3. COVID-19 u medijima

Početkom 2020. pojavio se koronavirus. U hrvatskim medijima izvještavalo se o pandemiji koja nam prijete iz daleke Kine, no da je riječ o stvarnosti koja je blizu, shvatilo se u ožujku, otkada kreću redovita izvještavanja o raširenosti virusa u Hrvatskoj. U početku se o virusu malo znalo, da bi se potom pojavljivale različite informacije, a sve zbog općentog neznanja o nepoznatoj bolesti. Svakodnevno bombardiranje tim informacijama bilo je neizbježno. U većini slučajeva gdje su u novinarskim izvještajima bila obuhvaćena i djeca poštivala se njihovo pravo na privatnost. No nije uvijek bilo tako.

Zbog toga je u anketi postavljeno i pitanje o zadovoljstvu čitatelja, gledatelja i slušatelja vezano uz poštivanje dječjih prava tijekom izvještavanja o aktualnoj situaciji pandemije koronavirusa.

Grafikon 7. Postotak zadovoljstva zaštitom djece u izvještavanju o koronavirusu

5. Koliko ste zadovoljni zaštitom djece u izvještavanju o pandemiji virusa COVID-19?
213 odgovora

Izvor: izrada autora

Zadovoljstvo je ocjenjivano ocjenama od 1 do 5. Od 213 ispitanika, najmanje je, 15 (7%) dalo ocjenu dovoljan(2), potpuno su nezadovoljni i zbog toga su dali ocjenu nedovoljan (1) njih 25 (11,7%), kao vrlo dobrom(4) zaštitu djece u izvještavanju o koronavirusu smatra 52 ispitanik (24,4%). Potpuno zadovoljno i ocjenom 5, zaštitu djece u izvještavanju o pandemiji u Hrvatskoj ocijenilo je 55 ispitanika (25,8%), dok je najviše ispitanika, njih 66 (31%) dalo srednju ocjenu dobar (3) Dakle i za izvještavanje o

koronavirusu vezano uz zaštitu djece, hrvatski su mediji dobili osrednju ocjenu. (vidi Grafikon 5.)

Od ukupno 213 ispitanih, Na pitanje zašto nisu zadovoljni odgovorilo je njih 33. Naveli su razloge zbog čega nisu zadovoljni. Izdvojeni su neki odgovori:

- često su se navodili osobni podaci djece poput imena i prezimena, njihove dobi i koristili kao mamac za klikove;
- netočno se smatralo da djeca nisu ni u kakvom riziku, te ih se u kasnijem razdoblju pandemije slalo u niže razrede u škole i vrtiće;
- najmanje se govori o zaštiti djece i mladih;
- generalno nisam zadovoljna ničim vezano uz COVID-19
- šire paniku; bombardiranje vijestima o COVID-u u svakom trenutku;
- stigmatizacija je veliki problem i ostavlja posljedice
- ističu se djeca kao bolesnici, ponekad su vidljive i fotografije
- mediji, posebice internetski portali u više su navrata prekršili prava djece u svojem izvještavanju razotkrivanjem identiteta ili drugih detalja;

Iako je riječ o pandemiji bolesti o kojoj se još uvijek malo zna, te se o njoj mora i putem medija educirati i izvještavati, potrebno je štiti one koji su oboljeli. U svakom slučaju potrebno je zaštititi i prava pacijenta što je i propisano Zakonom o zaštiti prava pacijenata.

U medijima se nisu pojavljivala imena i prezimena oboljelih, osim onih koji su svojim primjerima željeli svjedočiti o toj bolesti, no otkrivanjem detalja moglo se zaključiti o kome je riječ. Na primjer, podatak koji je objavio i Nacionalni stožer za civilnu zaštitu, a prenijeli su ga mnogi mediji: “u Nuštru je zaraženo dijete staro četiri mjeseca, zarazilo se od majke, oboje stabilno“ (Poslovni.hr, „Tri nove smrti u Hrvatskoj, 56 novooboljelih, zaražena četveromjesečna beba, objavljeno:05.04.2020.). Iako nisu spomenuti imenom i prezimenom, dijete i majka potječu iz vrlo malene, seoske sredine, te nije teško otkriti njihov identitet i time ih dodatno stigmatizirati. U Zagrebu se, na primjer, nije spominjao naziv dječjeg vrtića čija je zaposlenica oboljela, a djeca iz njezine grupe morala su u samoizolaciju.

Na isti način odvijalo se i u slučaju drugog dječjeg vrtića gdje je zabilježen slučaj djeteta pozitivnog na koronavirus. Međutim, ipak se dalo naslutiti o kojem bi dječjem vrtiću mogla biti riječ: „Vaše dijete iduća dva tjedna mora biti u samoizolaciji kazala je teta iz zagrebačkog vrtića majci koja je u petak došla preuzeti dijete... Vrtić se nalazi u zagrebačkom naselju Jarun“ (Maxportal.hr, autor: M. Marković, objavljeno 13.03.2020.)

Situacija u Đakovu bila je potpuno drukčija. Kako su oboljele redovnice iz samostana koje vode i dječji vrtić, otkriveno je da su ravnateljica i suradnica te ustanove pozitivne na koronavirus. Mediji im navode i imena. „U Đakovu su zabilježena dva nova slučaja COVID-19. Riječ je o ravnateljici dječjeg vrtića Sunčev sjaj- Nazaret Raheli Lacković i sestri suradnici u vrtiću“ (Večernji.hr., objavljeno 24.06.2020.) . Na novinarskom portalu Hrvatska danas u tekstu o stanju u Dječjem vrtiću Sunčev sjaj, objavljena je fotografija s djecom kojoj uopće nije skriven identitet (vidi Sliku 2.) Nije jasno je li fotografija korištena kao ilustracija i potječe li uopće iz tog vrtića, te u kojoj je situaciji fotografirana. U svakom slučaju potpuno su vidljiva i prepoznatljiva lica sedmero od devetero djece.

Slika 2. Fotografija djece u vrtiću sa slučajevima koronavirusa, Izvor: Hrvatska danas, 27.06.2020.

S Obzirom na to da epidemiološku situaciju u Đakovu, u kojemu je u tom trenutku bio veliki broj pozitivnih na COVID-19, a višestruko veći broj ljudi u samoizolaciji, odlučeno je da se provede testiranje djece iz spomenutog vrtića. Epidemiolozi su to obavili u dvorištu vrtića. Iako izdaleka, mediji su mogli kamerom, mobitelom ili fotoaparatom to i snimiti. U većini slučajeva ne vide se lica djece, no vide se lica roditelja, pa nije teško otkriti o kojoj je djeci riječ.

Jutarnji list pisao je o ocu koji se nalazio u obveznoj samoizolaciji, a koji je s bolesnim djetetom bio u Klaićevoj bolnici, ne spomenuvši svoje stanje. Ne otkrivaju identitet, ali otkrivaju neke druge pojedinosti, da je „riječ o visokopozicioniranom zaposleniku jedne strane kompanije koja ima hrvatsko predstavništvo. Igrom slučaja ta je tvrtka u vezi sa zdravstvenim sektorom“ (Jutarnji.hr, objavljeno 12.03.2020.), Sve su to nepotrebne pojedinosti pomoću kojih se može neposredno otkriti djetetov identitet. Zanimljiv je i slučaj pjevačice Severine i njezinog sina. Vrlo aktivna na društvenim mrežama objavila je da je pozitivna na virus COVID-19. Portal Index.hr ističe da je „u objavi napisala kako nema nikakve simptome, te da je na koronu testiran i njen sin Aleksandar koji je dobio negativan rezultat. Sina je predala ocu da s njim provede samoizolaciju“ (Index.hr, “Severina ima koronavirus“, objavljeno 14.8.2020.)

Hoće li neka punoljetna osoba javno objaviti podatak o svom zdravstvenom stanju stvar je odluke te osobe, no čini se da maloljetnog dječaka nitko ništa nije pitao i opet se našao u novinarskim tekstovima. Iako njegova majka apelira na medije u regiji za diskreciju, i ovaj je slučaj pokazao koliku snagu danas imaju društvene mreže.

Na vrhuncu pandemije tijekom *lockdowna* u travnju Jutarnji je list objavio tekst o najmlađem hrvatskom pacijentu oboljelom od koronavirusa, riječ je o dvomjesečnom djetetu s područja Duge Rese. Osim tog podatka, u tekstu se ne iznose podaci koji bi mogli otkriti identitet malenog djeteta, no tekst pokazuje da zaražena mogu biti i potpuno malena djeca, kao i način na koji se majka zarazila. „Slučaj zaraze majke i bebe je specifičan i još je jedan pokazatelj koliko je malo potrebno da se čovjek nađe u na danas toliko neželjenoj listi “pozitivnih” osoba u Hrvatskoj.“ (Jutarnji.hr, autor: Mario Pušić, objavljeno 07.04.2020.) istaknuto je u tekstu koji može biti primjer kako izvijestiti za javnost zanimljivoj temi, a da se u potpunosti sakrije djetetov identitet. Na taj način i izbjegne stigmatizacija u društvu.

4.4. Najistaknutiji primjeri kršenja prava djece u hrvatskim medijima

U anketi je ispitanicima postavljeno pitanje koji slučaj smatraju najgorim slučajem kršenja prava djece u medijima u Hrvatskoj. Zamoljeni su navesti i primjer, Na to je pitanje od 213 ispitanika odgovorilo njih 91. Neki se odgovori čak mogu i grupirati jer se odnose na isti slučaj:

- slučaj pokušaja samoubojstva 12-godišnje djevojčice zbog izrugivanja na Youtubeu, novinari su stavili njezinu fotografiju i podatke u članak;*
- najgore je djeci javnih osoba, njihova prava se uvelike krše/ najviše kod djece javnih osoba, dosta se iznose privatne stvari; slučaj Višnjić i kćer;*
- otkrivanje identiteta djece koje je otac bacio s balkona, posebno djevojčice koja je najteže stradala/ Pag/ Pag-djeca bačena s balkona/ Slučaj Pag/ Bacanje djece s balkona;*
- izvještavanja medija o djeci žrtvama bilo kojeg oblika nasilja, kaznenih djela, npr. fizičkog zlostavljanja ili silovanja, ako se izvijesti u kojem se mjestu dogodilo, inicijali i dob žrtve;*
- Severina/ Severininino dijete i njihovi sudovi/ Sudski spor između Severine i njezinog bivšeg oko skrbništva nad djetetom/ Slučaj Severininog razvoda/ Severinin sin/ Mali Aleksandar Popović*
- kaznena djela maloljetnika/ Prometne nesreće i obiteljsko nasilje/ Vršnjačko nasilje*
- iskorištavanje djece u promotivne svrhe/Objavljivanje fotografija djece poznatih,/ Korištenje djece u predizbornoj promidžbi*
- izvještavanja o teško bolesnoj djeci; korištenje djece za donacije/*
- slučaj grupnog silovanja djevojke kod Zadra/ Kada su u pitanju zločini poput silovanja, smatram da se ime silovane osobe ne bi trebalo iznositi u javnost. Međutim, to se često radi.*
- detaljno izvještavanje o obiteljskim tragedijama/ Kad se izvještava o ubojstvu gdje je jedan roditelj ubo drugoga i tako se otkriva identitet djeteta*
- otac odveo dječaka u Italiju/sudska ovrha nad djetetom u korist oca Talijana/ Slučaj malog Cezarea iz Splita;*

-iznošenje privatnosti bez dozvole, korištenje nečijeg lošeg primjera kako bi se iz toga nešto naučilo;

-migrantski val 2015;

-vukovarski gradonačelnik Penava podijelio video klip maloljetnika bez dopuštenja i cenzure;

-razvlačenje djece po medijima u slučaju razvoda poznatih osoba;

4.4.1. Slučaj dječaka Cesarea - ovrha nad djetetom

Veliku medijsku pažnju privukla je ovrha nad dječakom iz Splita čiji je otac Talijan. Osim što je već sama borba za skrbništva mučna i za dijete i roditelje koji su u sukobu, gomila ljudi koja se okupila kako bi spriječila ovrhu nad djetetom privukla je i medije. Izvještavali su o nimalo običnim okolnostima takozvane „ovrhe“ djeteta. Iako pravosudni pojam, kao da je riječ o nekoj stvari, a ne o živom biću. U cijeloj toj teškoj životnoj priči mediji su gotovo sve otkrili i nisu nimalo zaštitili djetetovu privatnost. U člancima i snimljenim reportažama, fotografijama i videom otkriveno je djetetov identitet i razred koji polazi te tekstovi poput navedenog: „dijete se otimalo, urlikalo, otac ga je čupao za glavu i noge! Mali mu je govorio; Umrit ću zbog tebe! Mali urliče kroz portun, baca se, opire se, zapomaže. Ne radite mi tooooo!“ (Večernji.hr, autorice: S. Vuković, R.Kovačević Barišić, objavljeno:19.6.2018.). Djetetovo traumatično iskustvo, ostalo je zabilježeno i u brojnim medijskim tekstovima. Jesu li mediji bez obzira na surovost ovog događaja trebali otkriti potpuni identitet devetogodišnjaka? Puno ime i prezime dječaka objavljeno je u mnogim medijima, o čemu svjedoči i naslov „Cesare Avenatti pušten je iz bolnice, a ovrha nije odgođena!“ (Večernji.hr, autorica: Slavica Vuković, objavljeno 18.06.2018.). Nije to jedini naslov koji razotkriva dječakov identitet, kao i starosnu dob. Mučna je obiteljska situacija, javnosti do tada nepoznatih ljudi, postala vijest. Podnaslovi na portalima „vrište“ s njihovim podacima „Cesareovi roditelji, majka Nina Kuluz i otac Allesandro Avenatti je jedno su vrijeme imali zajedničko skrbništvo nad dječakom u Italiji, ali je majka pobjegla s njim iz Italije, te se prvo skrivala u BiH, a zatim se vratila u Split“ (Net.hr, autor: Hina, objavljeno 18.06.2018.). Mediji su često citirali članove obitelji i majčine prijatelje iznoseći

detalje iz djetetova privatnog života. Stječe se dojam da se putem medija željelo utjecati na pravosuđe. Maleni dječak i pravna bitka njegovih roditelja postali su vijest. Iako je ovrha u nekoliko navrata odgađana, do nje je ipak došlo, unatoč velikom broju prosvjednika, a mediji su naveli da je među njima „kolala audio snimka Cesarea koji vrište i viče da ne želi ići nikuda i da želi ostati s majkom, privedena je njegova teta Vanja Kuluz. Razlog njezina privođenja je neovlašteno snimanje.“ (Maxportal.hr, objavljeno 19.06. 2020.).

Cijeli slučaj pratio se s otkrivenim identitetom djeteta, a mnogi novinski naslovi o ovrsi sadržavali su riječi drama, mučno, pa čak i opisno „Cesarea su izveli bosog, otac ga je razvlačio po haustoru“ (24sata.hr, autor: Hina, objavljeno 19.06.2020.). Mediji na fotografijama javnosti otkrivaju da dječak polazi 3.b. S portala su „iskakali“ senzacionalistički naslovi, a sve s ciljem privlačenja čitatelja. Ovrha se pokušala izvesti u nekoliko navrata, majka je čak organizirala konferenciju za novinare. Na kraju je dječak odveden ocu u Italiju. Nažalost, bez obzira na sudski epilog, u svakom su slučaju prekršena dječakova prava, a tomu su pomogli i mediji. Odvođenje dječaka uz policijsku pratnju i njegovo opiranje ulasku u auto zabilježili su mnogobrojni mediji. (vidi Sliku 3.)

Slika 3. Arhivska fotografija odvođenja dječaka Cesarea, Izvor: Maxportal, 19.06.2020.

Dječja pravobraniteljica osudila je što su roditelji na prosvjede u Splitu dovodili djecu, a neke medije za snimanje izjava maloljetnika, poput nacionalne televizijske kuće čija je novinarka njegovog vršnjaka pitala „što ako ode u Italiju, a on je sliježući ramenima, odgovorio, onda ćemo svi biti tužni“ (tportal, autor: Ante Srzić, objavljeno: 02.07.2017.)

U medijima je kasnije sporadično objavljivan epilog pravosudne bitke za dijete koje sada s ocem živi u Italiji, a majka ga povremeno viđa. No vidljiva je i promjena u ponašanju onih koji su iz uskog kruga majke, pa Večernji list donosi tekst „kako se Cesare snašao u novom životnom okruženju i novoj školi, kao i bilo kakve detalje dječakova života u Italiji Ninini prijatelji ne govore da ne bi ugrozili njezin položaj!“ (Večernji.hr, autorica: Slavica Vuković, objavljeno 05.04.2019.). Dječak je dovoljno je odrastao da bi razumio što se događalo oko njega, sudskom odlukom je promijenio i roditelja s kojim živi, kao i državu. No činjenica je da je medijska pozornost i praćenje cijelog slučaja nešto što ostavlja trag na djetetu, pa je i pravobraniteljica za djecu upozorila javnost i medije upravo vezano za ovaj slučaj. Naglasila je da je „isključenje javnosti u ovakvim slučajevima nije potrebno da bi se nešto skrivalo već prije svega kako bi se zaštitilo dijete“, sve što se događalo posebice uključivanje ulice i medija, naglasila je „pojačalo je djetetovu traumu“ (Dijete.hr, objavljeno 20.6.2018.), a time i otežalo njegov položaj. Privatnost djeteta u ovom je slučaju medijski u potpunosti otkrivena što će ostaviti traga u njegovom odrastanju i kasnijem životu.

4.5. Djeca u političkom marketingu

Iako stručnjaci godinama upozoravaju na nedopušteno korištenje djece u političke svrhe, nažalost to je trend koji se nastavlja do danas. Besplatan je to *public relations* za političara koji izaziva suosjećanje, stvara ljepšu sliku o njemu ili njoj. Posebno je to vidljivo u predizbornim kampanjama, bilo da je riječ o izborima na državnoj ili lokalnoj razini. Djeca na takvim događanjima većinom su samo ukras političkog skupa. Na tu praksu upozorila je i dječja pravobraniteljica koja se obratila Državnom izbornom povjerenstvu za donošenje strogih pravila kojim bi se to moglo spriječiti, te apelirala na javnost da reagira u neprimjerenim slučajevima koji su najčešći za vrijeme izbora. Također se obratila izbornim stožerima i organizatorima skupova da se „djecu zaštititi od svih situacija koje bi mogle biti protumačene kao iskorištavanje djece u kampanjama političara“ (tportal.hr, autorica: Silvana Srdoč, objavljeno 11.12.2019.). Na navedeni element je kandidate u političkoj kampanji upozorilo i Državno izborno povjerenstvo.

Među slučajevima koji su podigli veliku prašinu bilo je pojavljivanje tadašnjeg saborskog zastupnika Ivana Pernara u školama. Pravobraniteljica za djecu ocijenila je njegovo ponašanje nedopuštenim i nezakonitim da „mimo svih propisa i pravila ulazi u srednje škole gdje razgovara s učenicima, fotografira se s njima i objavljuje njihove

fotografije na svojem Facebook profilu“ (100posto.jutarnji.hr, autorica: Valerija Bebek, objavljeno 12.02.2019.), te ih ujedno poziva da napuste nastavu i posjete u Saboru (vidi Sliku 4.)

Slika 4. Fotografija zastupnika Pernara s maloljeticama, Izvor: Index.hr, 27.01.2017.

Ovakve istupe zastupnika Pernara pravobraniteljica je oštro osudila. Riječ je možda o pomalo neobičnijem pristupu djeci za vlastitu političku promociju u medijima. No primjera korištenja djece kao dijela političkog marketinga ima puno (vidi Sliku 5.) i to u gotovo svim političkim opcijama. Ovakav način vlastite političke promocije uz pomoć djece sve je prisutniji na društvenim mrežama političara, bez obzira bili oni vladajući ili oporbni.

Slika 5. Fotografija zagrebačkog gradonačelnika s maloljetnikom na društvenoj mreži, izvor: Facebook stranica Milan Bandić gradonačelnik Zagreba, 3.2.2019.

Djeci nije mjesto na političkim skupovima ili na promotivnim plakatima političkih opcija. Ne bi se smjela koristiti za ostvarivanje političkih ciljeva odraslih ljudi. No svjesni smo da se u stvarnosti ta preporuka ne poštuje, te da upravo na području političkog marketinga ima mnoštvo primjera kršenja djetetovog prava na privatnost. Među prijavama dječje pravobraniteljice našle su se i službene stranice grada Vukovara. Ured pravobraniteljice reagirao je na prijave vezane uz objavljivane djece koja na utakmici ne ustaju na intoniranje himne. Vukovarskom gradonačelniku preporučeno je da se snimka odmah ukloni sa službenih gradskih stranica je se „javnom objavom krši pravo na privatnost, te ugrožavaju prava djece pripadnika srpske nacionalne manjine“ (dijete.hr, Preporuke pravobraniteljice za djecu u 2019.)

Na početku širenja koronavirusa, zbog svakodnevnog pojavljivanja u medijima, članovi Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, među kojima su i političari, u očima pojedine djece postali su super junaci. Mediji su to prenijeli kao svojevrsnu zanimljivost, no u tom slučaju nisu pretjerali. Pravobraniteljica za djecu takvu je dječju perspektivu ocijenila pozitivnom jer „takav dječji doživljaj i interpretacija svijeta koji ih okružuje, pa tako i izvanrednih i stresnih događanja koja proživljavaju, pomažu djeci da se nose sa složenim osjećajima koje proživljavaju i posve su prirodni i očekivani“ (Srednja.hr, autor: Denis Gaščić, objavljeno 25.04.2020.) Potpuno pogrešno bilo bi djecu isključiti iz medija. U ovom slučaju vidjela se njihova strana priče i čuo njihov glas. S druge strane korištenje djece kao ukrasa nekom političaru možemo ocijeniti jeftinim političkim marketingom.

4.6. Najčešća kršenja dječjih prava u medijskom prostoru

U anketi je ispitanicima je postavljeno pitanje u kojim slučajevima smatraju da mediji najčešće krše prava djece, Tu se posebno ističu tri grupe odgovora.

Grafikon 8. Postotak slučajeva u kojima mediji krše prava djece

8. U kojim slučajevima smatrate da mediji najčešće krše prava djece?

213 odgovora

Izvor: izrada autora

Najzastupljenije je izvještavanje o općim temama vezanim uz djecu bez dozvole roditelja. (vidi Grafikon 8.) Tako je odlučilo 35,7 % ispitanika (76). Velikom problemom u hrvatskim medijima 34,7 % ispitanika (74) navelo je izvještavanje o djeci javnih osoba (političara, pjevača, glumaca i sl), te kao posebno ranjiva skupina izvještavanje o djeci žrtvama kaznenog djela, izjasnilo se njih 26,8% (57). Ispitanici su na ovo pitanje naveli još neke odgovore, no ove tri skupine su najzastupljenije.

4.6.1. Izvještavanje o općim temama vezanim uz djecu

Novinarska profesija često ispred sebe ima temu koja se bavi djecom, Bez obzira radi li se o školi, vrtićima, predstavama, humanitarnim akcijama ili bilo kakvim edukativnim akcijama i radionicama namijenjenih školskom uzrastu. Kako su novinarstvo u većini slučajeva slika, riječ i ton, a novinari imaju slobodu izražavanja postavlja se pitanje gdje je granica. U većini slučajeva kada se snima škola ili vrtić unaprijed se mora od ustanove zatražiti odgovor na pitanje imaju li djeca roditeljski pristanak na snimanje. To je praksa koja se već godinama provodi. Jedino na takav način, npr. televizija može imati

sliku o onome što je tema reportaže. Osjetljivo je i snimanje djece na ulici u pratnji roditelja bez pristanka. Događalo se da su neke institucije zvale medije da prate njihove akcije u kojima sudjeluju djeca, a istovremeno nisu imali dozvolu za njihovo snimanje i fotografiranje. To je onaj dio problema s kojima se novinarske ekipe susreću na terenu. Na primjer, snimiti prvi dan škole nakon *lockdowna*, a prema naputku Ministarstva obrazovanja uopće se nisu smjela snimati djeca, čak ni da im se ne vidi lice. S druge strane često smo svjedoci da snimljeni kadrovi ili fotografije budu izvučeni iz jednog konteksta, a koriste se kao ilustracija novinarskog teksta ili priloga koji nemaju veze s temom za čije su potrebe zabilježeni. Tanka je granica između ove dvije krajnosti i novinari moraju naučiti „plesati“ na njoj kako bi izvijestili javnost, a da pri tome ne prekrše prava djece.

4.7. Djeca javnih osoba

Nažalost, djeca javnih osoba ne mogu birati hoće li se ili ne, kao i u kojem kontekstu pojaviti u medijima. No zadatak je roditelja da djecu što više zaštite od izloženosti u medijima. Poznat je i slučaj izvanbračne kćeri poznatog hrvatskog glumca Gorana Višnjića sa Šibenčankom koja je mjesecima punila novinske stupce. Koplje oko priznanja očinstva malene djevojčice medijski se lomilo upravo preko djeteta. Interviewi s djetetovom majkom bili su rado čitani, javno su se iznosile optužbe i predbacivanja. Prvih mjeseci njena života identitet djeteta na slikama nije bio skrivan, a to je napravljeno s namjerom jer su veliku nakladu imala ona izdanja koja su na fotografijama pokazala kako izgleda kći poznatog glumca. Nakon objave da je majka stekla visoko obrazovanje, u medijima su se pojavile i fotografije s promocije gdje drži malenu djevojčicu u naručju potpuno otkrivenog identiteta (Gloria.hr., objavljeno 17.07.2008.). Bilo je to potpuno nepotrebno objavljivanje djeteta otkrivenog identiteta u naručju majke, no fotografije malene djevojčice čiji je otac javna osoba čitateljima su bile iznimno zanimljive. (vidi Sliku 6.) Međusobna medijska prepucavanja roditelja dugo su trajala, padale su i teške riječi, a onda nakon priznanja očinstva „šibenski glumac Goran Višnjić preko svog odvjetnika prijavio je bivšu ljubavnicu pravobraniteljici za dječja prava i to zato što je bebu u nekoliko navrata eksploatirala u medijima“ (Index.hr, objavljeno 17.01.2008.). Nakon toga mediji su i dalje pratili priču, no sve je vidljivije zamagljivanje djevojčicinog lica kako bi sakrili njezin identitet.. Kako se svađa između roditelja stišala, polako je sve palo u zaborav, pa se danas djevojčica u

medijima pojavljuje rijetko, s medijski zanimljivim ocem, dok majke gotovo da u medijima više i nema.

Slika 6. Dijete glumca Gorana Višnjica, pojavljivanje u medijima, izvor: Gloria.hr, 06.09.2007.

Zbog toga što joj je majka bila poznata hrvatska glumica Ena Begović u središtu zanimanja medija od svog rođenja našla se i njezina tek rođena kći Lana s kojom je pozirala za jedan poznati ženski časopis neposredno prije svoje tragične smrti. Nažalost, ta je tragedija obilježila njezin život, kao i odrastanje bez majke. No, priča o maloljetnoj djevojčici ponovno je stigla u medije prilikom glasnog razvoda njezinog oca Dikana Radeljaka i pomajke Vlatke Pokos. Upletanje djevojčice u razvod oca i pomajke bio je u potpunosti medijski nepotreban. Kako su oboje javne osobe, njihov se razvod našao u mnogim tabloidima, a jedan hrvatski portal navodi izjavu Vlatke Pokos „Trpjela sam zbog malene djevojčice. Jedini ljudi koji joj čine zlo su njen otac i njegova djevojka jer ju povlače po sudovima i spominju u medijima“ (Index.hr, autor: N.Š., objavljeno 06.12.2009.) u tekstu navodi „kako ju je u jednoj poruci mala Lana nazvala mamom.“(ibid). Da se medijsko prepucavanje između bivših supružnika nastavilo i godinama kasnije, kada je Radeljakova kći postala već punoljetna potvrđuju noviji novinarski napisi gdje on za Pokos govori „pa ta je obična namiguša, zapuštena od majke i oca, odgajana od jadne siromašne bake u pustom seocetu pokraj Koprivnice, tukla je divljački moju kći Lanu skoro svaki dan“ (Maxportal.hr, objavljeno 10.12.2019.) Činjenica je da su tijekom odrastanja doista prekršena djevojčičina prava u medijima- prvo zbog tragične majčine sudbine, a onda i zbog ružnog očevog razvoda s drugom suprugom. Stoga ne čudi da

danas uopće nije na društvenim mrežama i time kao da želi poručiti da više ne želi biti dio medijske pozornosti.

Dok je bio ministar kulture, Zlatko Hasanbegović dječjoj pravobraniteljici poslao je pismo s apelom protiv govora mržnje objavljenom u tjedniku Nacional, u tekstu „Od raspusta do kampanje“ a ona objavila javno upozorenje zbog mogućeg omalovažavajućeg i uvredljivog teksta „nije zgodno u prvom redu gala koncerta na Stradunu razvaliti čeljust žvakaćom gumom, s cijelom obitelji; ženom i djecom koja također marljivo žvaču. Možda od nervoze ili dosade zbog krajnje nenaviknutosti na takve događaje“ (Večernji.hr, autor:Robert Jurišić, objavljeno 21.07.2016.) Tadašnja je pravobraniteljica istaknula da je povrijeđeno pravo djece prema Konvenciji o pravima djeteta, Pravilnik o zaštiti djece u elektroničkim medijima jer se djeca ne smiju vrijeđati ni po kojoj osnovi. Kritički osvrt kojim se procjenjuje rad neke javne osobe nije dovela u pitanje, no jesu li u tekst uopće morala biti uključena političareva djeca? O tom su se slučaju izjasnile obje strukovne novinarske udruge u RH, i Hrvatsko novinarsko društvo (HND) i Hrvatski novinari i publicisti (HNIP) . HND je podsjetio da novinari i urednici moraju zaštititi djecu od izlaganja u medijima, te su ocijenili tekst „neprimjerenim i nije se smjelo dogoditi spominjanje supruge i djeca ministra kulture“ (Nacional.hr, objavljeno 21.07.2016.). HniP je tražio očitovanje prozvanog tjednika i pravobraniteljice, te istaknuo da autorica teksta „ne libeći se niti pisati i neistine i uvrede nisko insinuirala da se Hasanbegovićeva djeca ne znaju ponašati na javnim mjestima, a posebice na kulturnim događanjima“ (Nacional.hr, objavljeno 21.07.2016.). Tadašnji ministar kulture tužio je tjednik i novinarku i tri godine kasnije nepravomoćnom presudom dobio parnicu u svoju korist. „Riječ je o svojevrsnom presedanu hrvatskog pravosuđa jer je ovo prva presuda koja štiti djecu političara“ (Direktno.hr, objavljeno 26.02.2019.) pisali su neki hrvatski portali, dok se autorica teksta branila time da je riječ o autorskoj satirično političkoj kolumni.

Iako je načelno riječ o potpuno drukčijim slučajevima dječja pravobraniteljica je istaknula i da djeca javnih osoba imaju pravo da ih se ostavi na miru, naravno riječ je o zaštiti njihove privatnosti prilikom pisanja tekstova o njihovim u javnosti poznatim roditeljima.

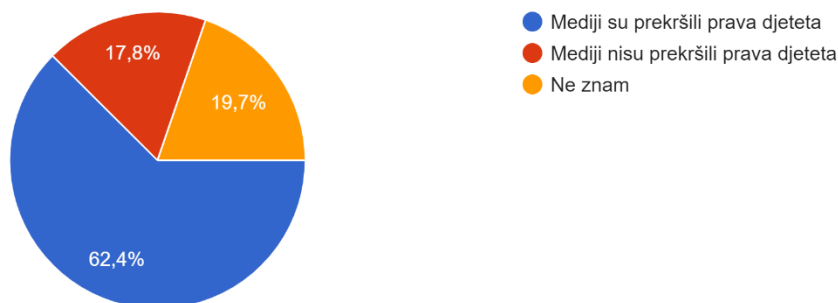
4.7.1. Slučaj Severina

Puno se pisalo i govorilo o slučaju borbe za skrbništvo sina pjevačice Severine i njezinog bivšeg životnog partnera, pa je ispitanicima u anketi postavljeno i pitanje smatraju li da su mediji tijekom izvještavanja o sudskom postupku kršili prava maloljetnog dječaka. Da su u ovom slučaju mediji prekršili prava djeteta odgovorilo je njih 62,4% (133 osobe), odgovor nije znalo dati 19,7% (42), dok njih 17,8% (38) smatra da mediji nisu prekršili prava djeteta. (vidi Grafikon 9.)

Grafikon 9. Izvještavanje medija o sudskom postupku o skrbništvu sina pjevačice Severine

10. Smatrate li da su mediji tijekom izvještavanja o sudskom postupku o skrbništvu kršili prava maloljetnog sina pjevačice Severine?

213 odgovora

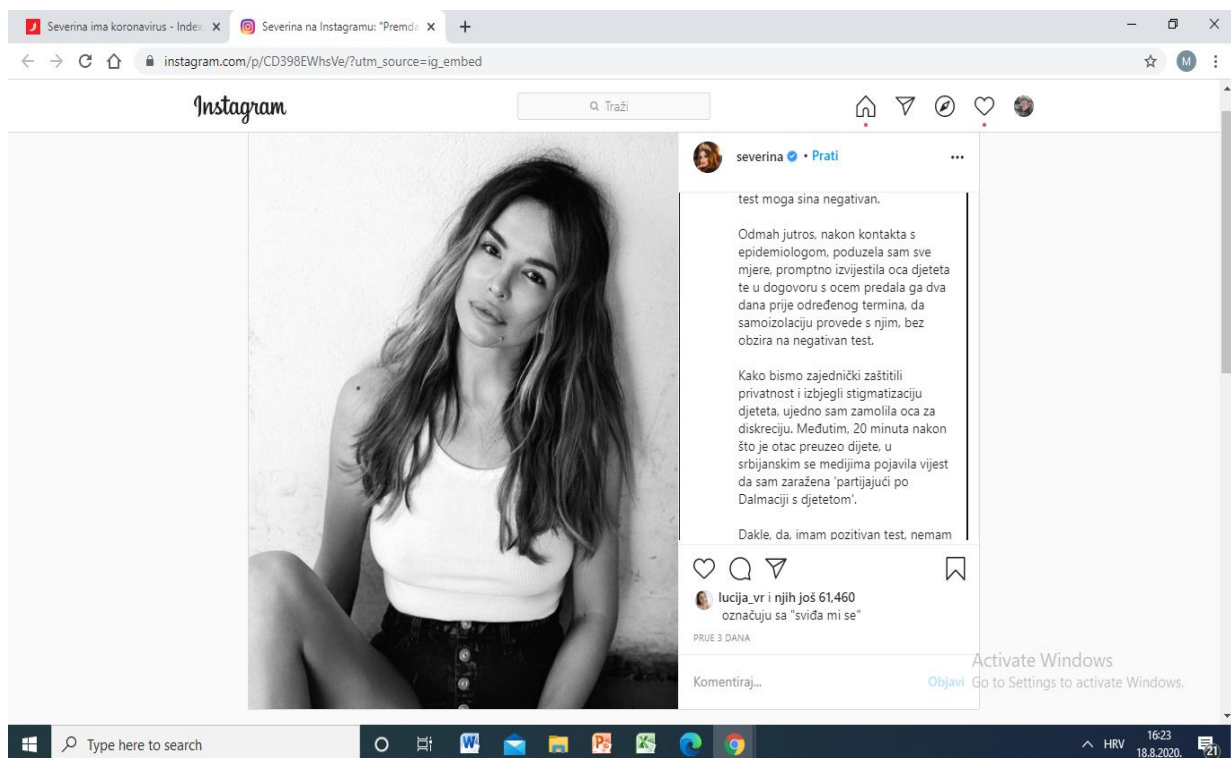

Izvor: izrada autora

Kada se rastaju javne osobe, nažalost, i razvod braka postaje javan. No riječ je o punoljetnim osobama. Njihovo zajedničko, maloljetno dijete oko kojega se roditelji sudski bore često se nađe u središtu medijskog zanimanja. I tu se nažalost može dogoditi niz kršenja dječjih prava. Otac maloljetnog dječaka, sina kojeg ima s pjevačicom Severinom osudio je neodgovornim što „majka tako manipulira javnim mišljenjem, zloupotrebljavajući dijete“ (Index.hr, autor: M.Ra, objavljeno 21.12.2019.)

Općinski sud u Zagrebu na kojemu se vodi sudski postupak oko skrbništva reagirao je na medijsku eksponiranost slučaja i time pritiskom na sud. Također su zbog iznimne medijske izloženosti naglasili da se krše djetetova prava. U medijima je zbog toga i objavljeno priopćenje suda što inače nije praksa. Istaknuli su da je „nedopustivo i protivno odredbama Obiteljskog zakona i Konvencije o pravima djeteta, iznošenje osobnih podataka djeteta, narušavanje djetetove privatnosti i djetetova prava na oba roditelja“ (Dalmacijadanas.hr,

„Općinski sud reagirao na medijsku eksponiranost Severininog slučaja-ona vrši pritisak na sud i krši prava djeteta“, objavljeno 29.06.2017.), a ne da se pravda traži u medijima i na ulici. Shvatljivo je da oba roditelja vole dijete, no neshvatljivo je da nijedno od njih nije prekinulo taj medijski rat u korist svoga djeteta. Mnogo su puta mediji, da bi mogli ilustrirati tekst, posezali za Instagram profilom pjevačice Severine gdje je objavljivala svoje fotografije sa sinom. U ožujku 2018. godine na poznatom hrvatskom portalu pojavila se vijest da je Instagram obrisao sve fotografije sa sinom Aleksandrom što je čini se i rezultat sudskog spora oko skrbištva nad djetetom, a obrazloženje u tekstu je „Milan želi Severini zabraniti da javno eksponira njihovog sina te joj u skladu s tim želi zabraniti da objavljuje njegove fotografije na društvenim mrežama gdje je prate stotine tisuća ljudi“ (Index.hr, objavljeno 02.02.2018.) U ovom radu već je pisano o slučaju pozitivnog nalaza pjevačice Severine na COVID-19, no činjenica je da je riječ o javnoj osobi, pa je i njezinu objavu na Instagram profilu vidjelo više od 60 tisuća ljudi. Pjevačica na Instagram profilu (vidi Sliku 7.) navodi „kako bismo zajednički zaštitili privatnost i izbjegli stigmatizaciju djeteta, ujedno sam zamolila oca za diskreciju. Međutim, 20 minuta nakon što je otac preuzeo dijete, u srbijanskim se medijima pojavila vijest da sam zaražena 'partijajući po Dalmaciji s djetetom“ (Instagram Severina (@Severina, objavljeno 14.08.2020.)

Slika 7. Prikaz Instagram objave pjevačice Severine, Izvor: Instagram (@severina)

U svim tim javnim istupima vidljiva je međusobna netrpeljivost roditelja maloljetnog dječaka, no postavlja se pitanje jesu li istupi s obje strane opravdani, radi li se o obračunu odraslih kroz medije i u kolikoj su mjeri naštetili djetetovoj privatnosti i pravu na normalno odrastanje? U svojem komentaru Miljenko Jergović u Jutarnjem listu ističe da je dječak „te sreće ili nesreće da su mu roditelji poznate osobe i da živi u zemlji u kojoj tabloidi i toaletoidi žive i parazitiraju na životima poznatih, tako da o bračnim razmiricama, rastavi i sudskom procesu o starateljstvu znamo sve“ (Jutarnji.hr, autor: Miljenko Jergović, objavljeno 03.12.2019.) Taj bi dio života i sudskog postupka za javnost trebao biti tajani, no nažalost, ne svojom voljom, dječak je postao meta medija. Obzirom na raširenost portala, društvenih mreža i sličnog trag je to koji će ga pratiti cijeli život kada u tražilicu upiše svoje, majčino ili očevo ime. Milan Popović Hrvatskom novinarskom društvu prijavio je pet novinarskih tekstova koji su pisali o borbi za skrbništvo nad malenim Aleksandrom. Vijeće časti HND-a izjasnilo se jednim općim odgovorom, no i za svaki prijavljeni tekst posebno. No ono što je Vijeće tom prigodom naglasilo da „čak i kad se roditelji ne protive ili kad potiču medije da izvještavaju o sporovima oko roditeljske skrbi, radi dobrobiti djeteta mediji trebaju izbjegavati izvještavanje o tomu“. (hnd.hr, Zaključci 18. sjednice Novinarskog vijeća časti održane 16.03.2017, Milan Popović vs. Ivana Prgomet i Ana Lukaček). Zbog tehnološkog napretka problem je i trajna dostupnost svih tih medijskih izvještaja, bili oni istiniti ili ne, koji mogu loše utjecati na djetetov razvoj.

4.8. Izvještavanje o djeci žrtvama kaznenih djela

Posebno je osjetljivo izvještavanje o djeci žrtvama kaznenih djela. U crnim se kronikama tijekom 2019. godine pojavio slučaj višekratno silovane 15-godišnje djevojčice iz okolice Zadra koju je pri tom snimala, ucjenjivala i zlostavljala grupa mladića. Djevojka ih zbog straha i prijetnji nije prijavila policiji, niti je o tome rekla obitelji. Cijeli je slučaj dalekosežno odjeknuo u medijima i izazvao oprečne reakcije nakon što ga je policiji prijavila školska psihologinja. Jutarnji list nakon privođenja osumnjičenih u policiju, zabilježio je skup roditelja i rodbine „koji su navodno glasno negodovali takvom postupku policije, optužujući žrtvu da je ona svojim ponašanjem njihovim sinovima dala povod za seriju masovnih silovanja tijekom godine dana“ (Jutarnji.hr, autor: Ivica Nevešćanin, objavljeno 14.10.2019.). Danima su medije punili bombastični naslovi, komentirao potez nadležnog suca koji je osumnjičene pustio na slobodu. Riječ je o kaznenom djelu koji će djevojčici zauvijek

obilježiti život, svojevrsnom najgorem obliku vršnjačkog nasilja. Dječja pravobraniteljica cijelo je vrijeme isticala važnost zaštite žrtve u medijima. To se u ovom slučaju nije dogodilo, na društvenim mrežama i internetskim stranicama otkriven je i identitet žrtve i maloljetnih počinitelja. Fotografije su naknadno uklonjene. No, navodi jedan hrvatski internetski portal „fotografije, identiteti i drugi podaci i dalje se dijele na društvenim mrežama. Čime se čini šteta i djetetu žrtvi, ali i osumnjičenicima koji još nemaju 18 godina“ (Net.hr, autor:Hina i Danas.hr, objavljeno 18.10.2019.). Iz pravosudnih izvora upozoreno je da se za objavu podataka o djeci do 18 godina može dobiti dvije godine zatvora, postupci moraju biti tajni, a posebno je teži oblik takvog kaznenog djela kada postane pristupačno većem broju ljudi. Čak je u tom pravcu pokrenuta i istraga. Hrvatskom novinarskom društvu stigla je prijava Agencije za elektroničke medije i pravobraniteljice za djecu protiv Hrvatskog tjednika i glavnog urednika zbog teksta „Šokantna istina: slučaj silovanja kod Zadra izmišljen“, kao i šokantne naslovnice, na kojoj su navodno fotografije sa žrtvinog Facebook profila. (vidi Sliku 8.)

Slika 8. Fotografija skandalozne naslovnice hrvatskog tjednika, Izvor: Telegram.hr, 18.10.2019.

Novinarsko vijeće časti najstrože je opomenulo urednika Hrvatskog tjednika i autora teksta Ivicu Marijačića te ocijenilo „skandaloznim što je autor u tekstu izložio maloljetnu osobu ljudskoj difamaciji, opisujući u detalje njezine seksualne videosnimke, predstavljajući je kao promiskuitetnu ženu, plaćenu lažnu svjedokinju, te lažljivicu koja je izmislila silovanje“ (hnd.hr, Zaključci 6.sjednice novinarskog Vijeća časti 14. siječnja 2020., Agencija za elektroničke medije i pravobraniteljica za djecu vs Hrvatski tjednik). Osudili su i opremu

teksta i naslovnici s fotografijama s društvenih mreža. Hrvatski tjednik jedini je medij koji je ponudio oprečnu verziju događaja, dok su ostali izvještavali o počinjenom kaznenom djelu. Otišao je tako daleko, tvrdi Vijeće časti da „silovanje izmislila, i to navodi autor, na nagovor zadarske policije“ (ibid) Sekundarna viktimizacija žrtve u ovom je slučaju itekako vidljiva, a HND je tekst ocijenio novinarskim dnom. Općinsko državno odvjetništvo u svibnju 2020. godine podnijelo je optužnicu protiv urednika tjednika, a sudski epilog još se očekuje.

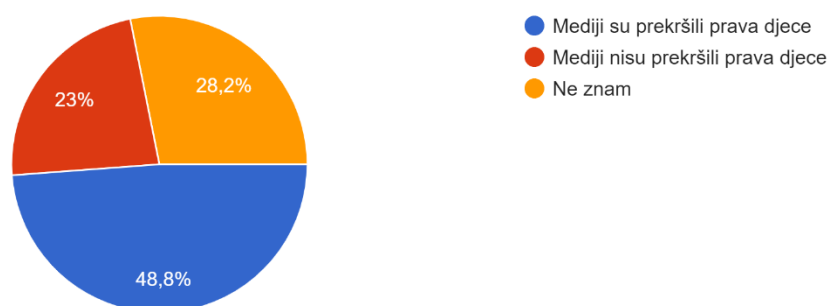
4.9. Slučaj Pag

Ispitanici su također zamoljeni da izraze svoje mišljenje o tome jesu li hrvatski mediji prekršili prava djece izvještavajući o slučaju bačene djece s balkona na Pagu, posebno vezano uz izravno i neizravno otkrivanje identiteta djece. Pri tome je gotovo polovica ukupnog broja ispitanika, njih 48,8% (104) odgovorila da su prekršena prava djece, 28,2% (60) odgovorilo je da ne zna, dok 23% (49) ne misli da su prekršena prava djece u medijima (vidi Grafikon 9.)

Grafikon 9. Izvještavanja medija o kršenju prava djece u slučaju Pag

9. Mislite li da su mediji prekršili prava djece izvještavajući o slučaju s balkona bačene djece na Pagu, posebice vezano uz izravno i neizravno otkrivanje identiteta djece ?

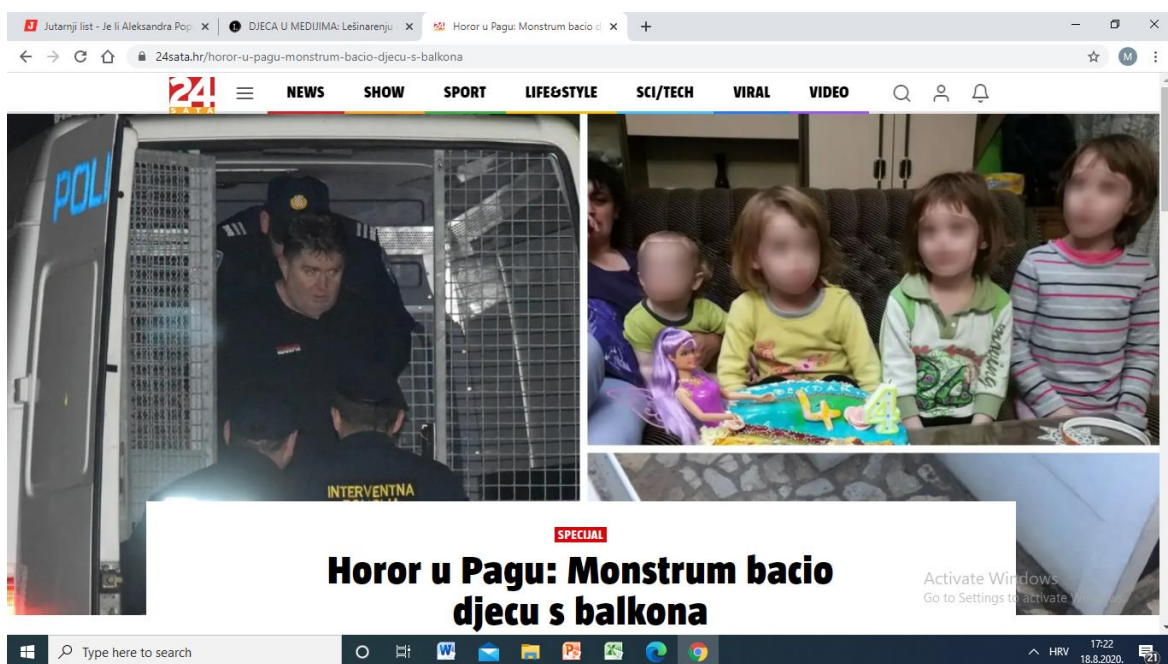
213 odgovora

Izvor: izrada autora

U hrvatskim medijima dalekosežno je odjeknuo slučaj u kojemu je otac bacio svoje četvero maloljetne djece s balkona, od kojih je jedna djevojčica bila teško ozlijeđena. Otac je uhićen, a kuća u kojoj su stanovali, kao i balkon s kojeg su bačena danima su snimani i

fotografirani. Mediji su većinom zamagljivanjem sakrivali identitet djece, no nije teško zaključiti tko su kada su objavili fotografije oca i majke, naveli imena roditelja, i otkrili adresu stanovanja.

Slika 9. Screenshot naslovnice 24sata u slučaju Pag, Izvor:24sata.hr, 04.03.2019.

Stravičan je pokušaj ubojstva danima bio u medijima (vidi Sliku 9.) prozivao se sustav, a cijeli se slučaj medijski razvlačio u nastavcima. Punoletnim roditeljima, osim fotografija otkriven je i potpuni identitet objavljivanjem punog imena i prezimena. Otkrivan je sve više detalja. Stručni su se gosti pozivali u tematske emisije kako bi rasvijetlili detalje i motive tog strašnog zločina. Dječja pravobraniteljica pozvala se na postojeće hrvatske zakone, pa tako i Zakon o elektroničkim medijima da se ne smije otkrivati identitet oca nasilnika jer se tako otkriva identitet djece. Upravo se kod ovog slučaja najviše raspravljalo kako mediji trebaju izvještavati o ovakvim i sličnim slučajevima. Pa tako je Jutarnji list citirao odvjetnicu Vesnu Alaburić, stručnjakinju za medijsko pravo, koja je istaknula da

privatnost djece štite zakoni, no da treba „maksimalno analizirati slučaj uz najveću zaštitu privatnosti djece“ (Jutarnji.hr, autor: Ivanka Toma, objavljeno 02.03.2019.)

U Hrvatskoj nije bilo medija koji nije pisao o slučaju djece s Paga, no zanimljiv je iskorak napravila Slobodna Dalmacija. Iako su u posjedu imali video s rođendanskih proslava u toj obitelji, fotografije i dosta podataka koji bi mogli otkriti identitet djece nisu željeli ništa objaviti, niti fotografiju oca jer da to nije od javnog interesa. Urednik Marijan Katušić naglasio je da ta odluka nije slučajna, da se o slučaju s Paga treba pisati jer su, po svemu sudeći negdje zakazale institucije i ono što je važno objašnjava kako svijet danas funkcionira- „kada mediji dojavu njegovo ime, deseci tisuća ljudi upisat će ga u tražilicu, otvoriti Facebook profile i tako smo, makar su namjere bile najbolje, u djecu uperili reflektore, žrtvama napravili još veću štetu“ (slobodnadalmacija.hr, autor: Marijan Katušić, objavljeno 28.02.2019.). O zločinima ne treba šutjeti, treba ih prijavljivati i ne okretati glavu, no posebno u medijima treba biti oprezan kada su žrtve djeca. Činjenica je da su ova djeca živjela u disfunkcionalnoj obitelji. Dovoljno velika trauma bila je ono što su svakodnevno doživljavali unutar četiri zida, kao i strašan čin njihovog oca. Otkrivanje identiteta djece karakteristični je slučaj sekundarne viktimizacije kojom se nanosi nepopravljiva šteta u njihovu odrastanju.

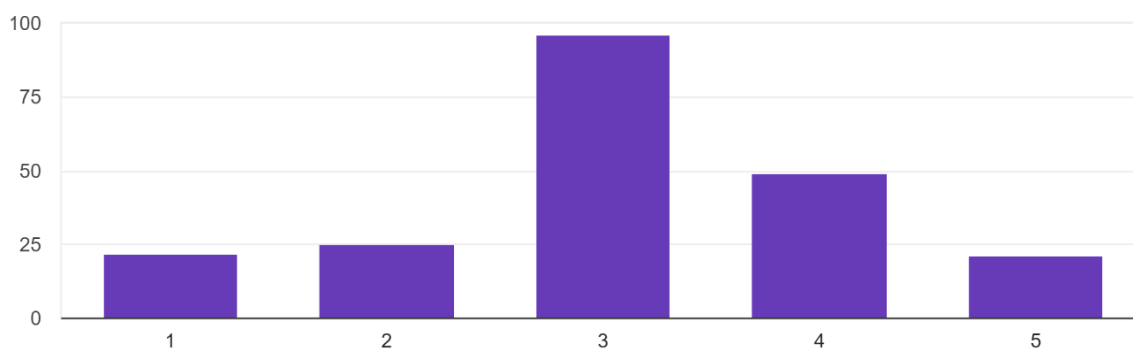
4.10. Ocjena stanja u hrvatskim medijima

Kako bi dobili sliku koju populacija ima o stanju u hrvatskim medijima, tako je u anketi postavljeno pitanje- Smatrate li da se u proteklom desetljeću stanje zaštite djece u hrvatskim medijima promijenilo u odnosu na prije, i to ocjenom od 1 do 5, s tim da 1 predstavlja najlošiji odnos da se ništa nije promijenilo, a 5 da se puno toga promijenilo.

Grafikon 11. Stanje u hrvatskim medijima

11. Smatrate li da se u proteklom desetljeću stanje zaštite djece u hrvatskim medijima promijenilo u odnosu na prije?

213 odgovora

Izvor: izrada autora

Najviše ispitanika, njih 96 (45,1%) odgovorilo je srednjom ocjenom (3), potom je vrlo dobrim (4) pomakom na tom polju ocijenilo 49 ispitanika (23%), tek neznatni pomak na bolje zamijetilo je 25 ispitanika (11,7%), da se gotovo ništa na bolje nije promijenilo misle 22 ispitanika (10,3%), dok je veliki pomak u medijima na bolje s ocjenom odličan (5) dao 21 ispitanik (9,9%). Pozitivno je to što ipak najveći broj ispitanika ocijenio srednjom ocjenom jer to daje nadu da stanje u medijima i poštivanja prava djece ipak ide na bolje. (vidi Grafikon 11.)

ZAKLJUČAK

U medijima djeca imaju snažnu moć. Njihovo pojavljivanje povećava nakladu, gledanost, čitanost, kao i broj klikova. Hrvatska ima dobre zakone koji štite prava djece, a posebno pravo na privatnost. Država smo potpisnica UN-ove Konvencije o pravima djeteta koja ima nadzakonsku snagu. No bez obzira na dobre pravne okvire još uvijek je loša njihova provedba jer vrlo malo medija bude sankcionirano za nepoštivanje prava djece. Možda su najugroženija prava djece javnih osoba i djeca žrtve kaznenog djela jer u medijima najčešće nailazimo upravo na kršenja kod tih skupina djece, što i potvrđuje hipotezu ovog diplomskog rada da „hrvatski mediji još uvijek krše prava djece“. O najvidljivijim kršenjima prava djece izjasnili su se i ispitanici postavljene on-line ankete, a hrvatski medijski prostor ocijenili osrednjom ocjenom. Kao profesionalni novinar u svom se poslu susrećem i s teškim ljudskim sudbinama gdje smo svi posebno osjetljivi na djecu. Često nas zbog svega što čujemo i vidimo malo toga može šokirati. No na djecu žrtve kaznenih djela ne možete ostati ravnodušni. Imamo pravo na slobodu izražavanja, javnost želi znati pojedinosti, no trebamo znati gdje je granica zadiranja prava u privatnost, a time i linija dobrog ukusa. Sve ostalo je podilaženje niskim ukusima publike, podizanje visokih naklada i privlačenje velikog broja klikova koje vodi u čisto žutilo, tj. tabloidiziranje medija. Iznošenje mnogobrojnih pojedinosti iz dječjih života, često je nepotrebno. Taj trend najvidljiviji je u novim medijima i društvenim mrežama. No s druge strane mediji imaju i veliku ulogu u promicanju i zaštiti dječjih prava. Demokracija je donijela slobodu izražavanja, no pri tom novinari i urednici ne smiju zadirati u dječju privatnost, što je najčešći prekršaj u medijima. Zadovoljavanje zanimanja javnosti s jedne strane, a zaštiti prava djece s druge strane odgovorna je zadaća novinara. Mediji mogu pokrenuti velike promjene u društvu, potaknuti na djelovanje i rješavanje problema u sustavu. Na njima je da budu jezičac na vagi između poštivanja zakona i novinarske etike s jedne strane i zanimanja javnosti i profita s druge strane. Nikada ne smiju zaboraviti na etičnost, istinu i odgovornost koju imaju. Medijska pismenost jedno je od dugoročnih rješenja i svojevrsna nova abeceda 21.stoljeća. Tak kada tu abecedu svladaju svi novinari i urednici, u ovom slučaju kod izvještavanja o djeci, moći ćemo tvrditi da imamo potpuno etično novinarstvo. Možda je riječ o utopiji, ali vrijedi pokušati, posebno kada je riječ o djeci u medijima.

LITERATURA

1. Ciboci, L. (2014) Zaštita privatnosti djece u Večernjem listu i Jutarnjem listu u 2013. godini u odnosu na 2010. godinu. *Medijske studije*, (5) 9, str. 92-107
2. Flego, M., ur. (2009) Zaštita privatnosti djece u medijima: Zbornik priopćenja s tribine. Zagreb: Pravobranitelj za djecu
3. Kovach, B., Rosenstiel, T. (2006) Elementi novinarstva: šta bi ljudi koji se bave novinarstvom trebalo da znaju i šta bi javnost trebalo da očekuje. Podgorica: CID: Institut za medije Crne Gore
4. Livingstone, S. (2016) Reframing media affects in terms of childrens rights in digital age. *Journal of Children and Media*, 10(1), str. 4-12
5. Vlada Republike Hrvatske (2006) Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

INTERNETSKI IZVORI:

1. Jempson, M. Searle, D. (2005) *The Media and childrens rights*. MediaWise and UNICEF <http://www.mediawise.org.uk/wp-content/uploads/2011/04/The-Media-and-Children-Rights-2005.pdf> [pristup 06.08.2020.]
2. Bird, W. Rahfaldt, M. (2011) *Children and the media: Voices worth hearing?* Children Institute, University of Cape Town, 2010/2011, str. 54-58
URL: https://mafiadoc.com/voices-worth-hearing-childrens-radio-foundation_5a1d307a1723dd0bea19ee0e.html [pristup 07.08.2020.]
3. *Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima* (NN 12/2009)
URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html
[pristup 10.07.2020]
4. *Konvencija o pravima djeteta* (UNICEF Hrvatska n.d.)
URL: <https://www.unicef.org/croatia/konvencija-o-pravima-djeteta>
[pristup 10.07.2020.]

5. *Ustav Republike Hrvatske* pročišćeni tekst. (NN 85/2010)
URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
[pristup 15.7.2020.]
6. *Zakon o medijima* (NN 55/2004)
URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html
[pristup 25.07.2020.]
7. *Zakon o Hrvatskoj radio televiziji* (NN 137/2010)
URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_137_3515.html
[pristup 26.07.2020.]
8. *Zakon o elektroničkim medijima* (NN 1227/2003)
URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_122_1729.html
[pristup 27.07.2020.]
9. *Zakon o sudovima za mladež*. (NN 84/2011)
URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_07_84_1792.html
[pristup 28.07.2020.]
10. *Kazneni zakon*. NN 125/2011
URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_125_2498.html
[pristup 30.07.2020.]
11. *Kodeks časti hrvatskih novinara*. Hrvatsko novinarsko društvo
URL: <https://www.hnd.hr/dokumenti> [pristup 31.07.2020.]
12. *Zaključci 8.sjednice novinarskog vijeća časti*. Hrvatsko novinarsko društvo
URL:<https://www.hnd.hr/pravobraniteljica-za-djecu-vs-ivana-paradzikovic-i-ivan-corkalo?seo=pravobraniteljica-za-djecu-vs-ivana-paradzikovic-i-ivan-corkalo>
[pristup 02.08.2020.]
13. Poslovni.hr (2020). *Tri nove smrti u Hrvatskoj, 56 novooboljelih, zaražena četveromjesečna beba*
URL:<https://www.poslovni.hr/hrvatska/tri-nove-smrti-u-hrvatskoj-najnoviji-podaci-ocekuju-se-u-14-sati-4224349> [pristup 03.08.2020.]

14. Maxportal.hr (2020). *Kriv je otac! Drama u zagrebačkom vrtiću. Vaša djeca, njih 119, moraju u izolaciju!* URL:<https://www.maxportal.hr/vijesti/kriv-je-otac-drama-u-zagrebackom-vrticu-vasa-djeca-njih-119-moraju-u-izolaciju/> [pristup 07.08.2020.]
15. Jutarnji.hr (2020). *Muškarac zaražen koronavirusom doveo dijete u Klaićevu i ondje bio dva sata!* URL:<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/muskarac-zarazen-koronavirusom-doveo-dijete-u-klaicevu-i-ondje-bio-dva-sata-trebao-je-bitu-u-samoizolaciji-10086112> [pristup 07.08.2020.]
16. Index.hr (2020). *Severina ima koronavirus* URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/severina-ima-koronavirus/2205209.aspx> [pristup 17.08.2020]
17. Jutarnji.hr (2020). *Zarazila sam svoju bebu, tek je drugi test pokazao da sam pozitivna. Ispovijest mame najmlađeg hrvatskog pacijenta zaraženog koronom* URL:<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/zarazila-sam-svoju-bebu-tek-je-drugi-test-pokazao-da-sam-pozitivna-ispovijest-mame-najmladeg-hrvatskog-pacijenta-zarazenog-koronom-10178476> [pristup 07.08.2020]
18. Večernji.hr(2018). *Splićani prosvjeduju protiv ovrhe nad dječakom Cesareom* URL:<https://www.vecernji.hr/vijesti/splicani-prosvjeduju-protiv-ovrhe-nad-djecakom-cesareom-1252985> [pristup 15.08.2020]
19. Večernji.hr (2018). *Cesare Avenati pušten je iz bolnice, a ovrha nije odgođena* URL:<https://www.vecernji.hr/vijesti/cesare-avenatti-je-u-bolnici-a-ovrha-zakazana-za-utorak-1252821> [pristup 15.08.2020.]
20. Net.hr(2018). *Splićani najavili prosvjed protiv ovrhe nad Cesareom: Dječak je zbog zdravstvenih problema završio u bolnici* URL:<https://net.hr/danas/hrvatska/splicani-najavili-prosvjed-protiv-ovrhe-nad-cesareom-djecak-je-zbog-zdravstvenih-problema-završio-u-bolnici/>[pristup 15.08.2020.]
21. Maxportal.hr (2018). *Drama u Splitu: Dječak Cesare u tajnosti odveden ocu-bijesni prosvjednici šire panične vijesti* URL:<https://www.maxportal.hr/vijesti/drama-u-splitu-djecak->

[cesare-u-tajnosti-odveden-ocu-bijesni-prosvjednici-sire-panicne-vijesti/](#) [pristup 15.08.2020.]

22. 24sata.hr (2018). *Cesarea su izveli bosog, otac ga je razvlačio po haustoru*
URL:<https://www.24sata.hr/news/cesarea-su-izveli-bosog-otac-ga-je-razvlacio-po-haustoru-578845> [pristup 15.08.2020]
23. Tportal (2017). *Milas-Klarić o prosvjednicima na Pujankama: Katastrofa, jedna u nizu*
URL:<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/milas-klaric-o-djeci-prosvjednicima-na-pujankama-katastrofa-jedna-u-nizu-20170630> [pristup 15.08.2020.]
24. Večernji.hr(2019.) *Prijatelji iz razreda Cesarea ne smiju zvati,majka se odselila za njim u Italiju*
URL:<https://www.vecernji.hr/vijesti/prijatelji-iz-razreda-cesarea-ne-smiju-zvati-majka-se-odselila-za-njim-u-italiju-1310793> [pristup 15.08.2020.]
25. Dijete.hr (2018). *Upozorenje javnosti i medijima povodom ovrhe radi predaje djeteta u Splitu*
URL:<https://dijete.hr/upozorenje-javnosti-i-medijima-povodom-ovrhe-radi-predaje-djeteta-u-splitu/> [pristup 15.08.2020]
26. tportal.hr (2019). *Kolinda Grabar-Kitarović u kampanji opet pozira s djecom-reagirala je pravobraniteljica, a hoće li zaraditi još jedno upozorenje DIP-a?*
URL:<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/kolinda-grabar-kitarovic-u-kampanji-opet-pozira-s-djecom-reagirala-je-pravobraniteljica-a-hoce-li-zaraditi-jos-jedno-upozorenje-dip-a-foto-20191210> [pristup 16.08.2020.]
27. 100posto.jutarnji.hr (2019). *Zagrli dijete, poljubi bebu! Ništa GDPR, samo P.R.*
URL:<https://100posto.jutarnji.hr/news/da-je-bandic-frajer-djecaku-koji-mu-je-rekao-hvala-ti-za-vrtic-objasnio-bi-da-su-mu-to-roditelji-platili-i-ne-bi-ga-koristio-za-samopromociju> [pristup 16.08.2020.]
28. *Izvešće pravobranitelice za djecu za 2019.*
URL:<http://dijete.hr/2020/PREPORUKE%20PRAVOBRANITELJICE%20ZA%20DJECU%202019.pdf>
[pristup 16.08.2020.]
29. Srednja.hr(2020). *Pravobraniteljica: Nije problematično da djeca crtaju ministre, trebaju im*

- superjunaci* URL:<https://www.srednja.hr/novosti/pravobraniteljica-nije-problematicno-djeca-crtaju-ministre-trebaju-im-superjunaci/> [pristup 16.08.2020.]
30. Gloria.hr (2008). *Diploma u rukama* URL:<https://www.gloria.hr/arhiva/diploma-u-rukama/5049983/> [pristup 18.08.2020.]
31. Index.hr (2008). *Socijalna služba zbog naslovnica oprala ljubavnicu Gorana Višnjica* URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/socijalna-sluzba-zbog-naslovnica-oprala-ljubavnicu-gorana-visnjica/371325.aspx> [pristup 18.08.2020.]
32. Index.hr (2009). *Vlatka Pokos u suzama: Mala Lana mi je napisala Thank you mum!* URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/vlatka-pokos-u-suzama-mala-lana-mi-je-napisala-thank-you-mum/463761.aspx> [pristup 18.08.2020.]
33. Maxportal.hr(2019). *Radeljak uzvrća Pokos: Da je Vlatka odgajala svoju Lanu, završila bi u Vrapču, a ne u elitnoj školi* URL:<https://www.maxportal.hr/magazin/radeljak-uzvraca-pokos-da-je-vlatka-odgajala-moju-lanu-zavrсила-bi-u-vrapcu-a-ne-u-elitnoj-skoli/> [pristup 18.08.2020.]
34. Večernji.hr(2016.) *Pravobraniteljica odgovorila Hasanbegoviću koji je tražio zaštitu prava svoje djece* URL:<https://www.vecernji.hr/vijesti/pravobraniteljica-odgovorila-hasanbegovicu-koji-je-trazio-zastitu-prava-svoje-djece-1100944> [pristup 16.08.2020.]
35. Nacional.hr(2016). *HND: Neprimjereno spominjanje supruge i djece ministra Hasanbegovića* URL:<https://www.nacional.hr/hnd-neprimjereno-spominjanje-supruge-i-djece-ministra-hasanbegovica/> [pristup 16.08.2020.]
36. Nacional.hr(2016). *HniP traži od pravobraniteljice da zaštiti djecu ministra Hasanbegovića* URL:<https://www.nacional.hr/hnip-trazi-od-pravobraniteljice-da-zastiti-djecu-ministra-hasanbegovica/> [pristup 16.08.2020.]
37. Direktno.hr(2019) *Obitelj Zlatka Hasanbegovića dobila tužbu protiv tjednika Nacional* URL:<https://direktno.hr/domovina/obitelj-zlatka-hasanbegovica-dobila-tuzbu-protiv-tjednika-nacional-148301/> [pristup 16.08.2020.]

38. Index.hr(2019). *Milan:Postoje jaki razlozi zbog kojih je ovo sa Severinom moralo ovako završiti* URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/milan-postoje-jaki-razlozi-zbog-kojih-je-ovo-sa-severinom-moralo-ovako-završiti/2142075.aspx> [pristup 17.08.2020.]
39. Dalmacijadanas.hr (2017). *Općinski sud reagirao na medijsku eksponiranost Severininog slučaja-ona vrši pritisak na sud i krši prava djeteta*
URL:<https://www.dalmacijadanas.hr/opcinski-sud-reagirao-na-medijsku-eksponiranost-severininog-slucaja-ona-vrsi-pritisak-na-sud-i-krsi-prava-svog-djeteta/> [pristup 17.08.2020.]
40. Index.hr (2018). *Instagram Severini obrisao fotke s Aleksandrom*
URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/instagram-severini-obrisao-fotke-s-aleksandrom/1029618.aspx> [pristup 17.08.2020.]
41. Instagram Severina(@Severina, objavljeno 14.08.2020.
URL:https://www.instagram.com/p/CD398EWhsVe/?utm_source=ig_embed) [pristup 17.08.2020.]
42. Jutarnji.hr (2019) *Je li Aleksandra Popovića itko upitao gdje je njegov dom?*
URL:jutarnji.hr/naslovnica/je-li-aleksandra-popovica-itko-upitao-gdje-je-njegov-dom-9694033
[pristup 17.08.2020.]
43. *Zaključci 18.sjednice Novinarskog vijeća časti održane 16.03.2017.* Hrvatsko novinarsko društvo.Milan Popović vs. Ivana Prgomet i Ana Lukaček URL:<https://www.hnd.hr/milan-popovic-vs-ivana-prgomet-ana-lukicek> [pristup 17.08.2020.]
44. Jutarnji.hr(2019). *Nezapamćen zločin u okolici Zadra:Sedam mladića u godini dana više puta grupno silovali 15-godišnjakinju, sudac ih pustio da se brane sa slobode*
URL:<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/nezapamcen-zlocin-u-okolici-zadra-sedam-mladica-u-godini-dana-vise-puta-grupno-silovali-15-godisnjakinju-sudac-ih-pustio-da-se-brane-sa-slobode-9480887> [pristup 19.08.2020.]
45. Net.hr (2019). *Upozorenje nakon zadarskog slučaja: Za javnu objavu podataka o maloljetnicima i do dvije godine zatvora* URL:<https://net.hr/danas/hrvatska/upozorenje-nakon-zadarskog-slucaja-za-javnu-objavu-podataka-o-maloljetnicima-i-do-dvije-godine-zatvora/>
[pristup 20.08.2020.]

46. *Zaključci 6.sjednice novinarskog Vijeća časti 14. Siječnja 2020.* Hrvatsko novinarsko društvo. Agencija za elektroničke medije i pravobraniteljica za djecu vs Hrvatski tjednik
URL:<https://www.hnd.hr/agencija-za-elektronicke-medije-i-pravobraniteljica-za-djecu-vs-hrvatski-tjednik?seo=agencija-za-elektronicke-medije-i-pravobraniteljica-za-djecu-vs-hrvatski-tjednik> [pristup 16.08.2020.]
47. Jutarnji.hr(2019). *U Otvorenom su se na ekranu vrtjele fotografije roditelja djece s Paga i njihove kuće, a pravobraniteljica nije rekla ni riječ: Ostala sam zatečena!*
URL:<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/u-otvorenom-su-se-na-ekranu-vrtjele-fotografije-roditelja-djece-s-paga-i-njihove-kuce-a-pravobraniteljica-nije-rekla-ni-rijec-ostala-sam-zatecena-8438831> [pristup 20.08.2020.]
48. slobodnadalmacija.hr(2019).*Slobodna Dalmacija neće objaviti fotografije i identitet monstruma s Paga, važno je da razumijete zašto* URL:<https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/crna-kronika/slobodna-dalmacija-nece-objaviti-fotografije-i-identitet-monstruma-s-paga-vazno-je-da-razumijete-zasto-591343> [pristup 20.08.2020.]

PRILOZI:

PRILOG 1:

Popis grafikona:

- 1 .Grafikon 1. Usporedba kršenja prava djeteta Izvor: Melita Homa, završni rad „Povrede novinarskog kodeksa časti prema prijavama HND-u, 2018.
2. Grafikon 2. Prijave kršenja prava na privatnost Izvor:Izrada autora
3. Grafikon 3. Uzorak ispitanika po spolu Izvor: Izrada autora
4. Grafikon 4. Uzorak ispitanika po dobi Izvor:izrada autora

5. Grafikon 5. Uzorak ispitanika po stručnoj spremi Izvor: izrada autora
6. Grafikon 6. Ocjena hrvatskih medija vezano uz kršenje prava djece Izvor:izrada autora
7. Grafikon 7. Postotak zadovoljstva zaštitom djece u izvještavanju o koronavirusu Izvor:izrada autora
8. Grafikon 8. Postotak slučajeva u kojima mediji krše prava djece Izvor:izrada autora
9. Grafikon 9. Izvještavanje medija o sudskom postupku o skrbništvu sina pjevačice Severine Izvor:izrada autora
10. Grafikon 10. Izvještavanja medija o kršenju prava djece u slučaju Pag Izvor:izrada autora
11. Grafikon 11. Stanje u hrvatskim medijima Izvor:izrada autora

PRILOG 2:

Popis slika:

1. Slika 1. UN i Konvencija o pravima djeteta Izvor:arhiva.krizevci.hr
URL:<http://arhiva.krizevci.hr/index.php/rss/1233-dan-djeteta> [pristup 01.08.2020.]
2. Slika 2. Fotografija djece u vrtiću u kojemu je bilo slučajeva koronavirusa
URL:<https://hrvatska-danas.com/2020/06/27/dakovo-zarazeno-i-sedmero-vrticke-djece-epidemioloji-padaju-s-nogu-moguće-stroze-mjere/> [pristup 07.08.2020.]
3. Slika 3. Arhivska fotografija odvođenja dječaka Cesarea
URL:<https://www.maxportal.hr/vijesti/drama-u-splitu-djecak-cesare-u-tajnosti-odveden-ocubijesni-prosvjednici-sire-panicne-vijesti/> [pristup 15.08.2020.]
4. Slika 4. Fotografija zastupnika Pernara s maloljetnicima
URL:<https://www.index.hr/vijesti/clanak/pravobraniteljica-za-djecu-trazi-da-se-skole-zastiti-od-ernara/946829.aspx> [pristup 19.08.2020.]

5. Slika 5 .Fotografija zagrebačkog gradonačelnika s maloljetnikom na društvenoj mreži
URL:<https://100posto.jutarnji.hr/news/da-je-bandic-frajer-djecaku-koji-mu-je-rekao-hvala-ti-za-vrtic-objasnio-bi-da-su-mu-to-roditelji-platili-i-ne-bi-ga-koristio-za-samopromociju>
[pristup 19.08.2020.]
6. Slika 6. Dijete glumca Gorana Višnjića, pojavljivanje u medijima
URL:<https://www.gloria.hr/arhiva/nadam-se-da-ce-goran-doci-na-dnk-analizu/5044808/>
[pristup 10.08.2020.]
7. Slika 7. Prikaz Instagram profila pjevačice Severine, @severina [pristup 17.08.2020.]
8. Slika 8. Fotografija skandalozne naslovnice Hrvatskog tjednika
URL:<https://www.telegram.hr/price/naslovnica-hrvatskog-tjednika-najvulgarniji-je-mizogini-ispad-u-suvremenoj-povijesti-hrvatskih-medija/> [pristup 17.08.2020.]
9. Slika 9. Screenshot naslovnice 24sata u slučaju Pag
URL:Screenshot <https://www.24sata.hr/horor-u-pagu-monstrum-bacio-djecu-s-balkona>
[pristup 17.08.2020.]

